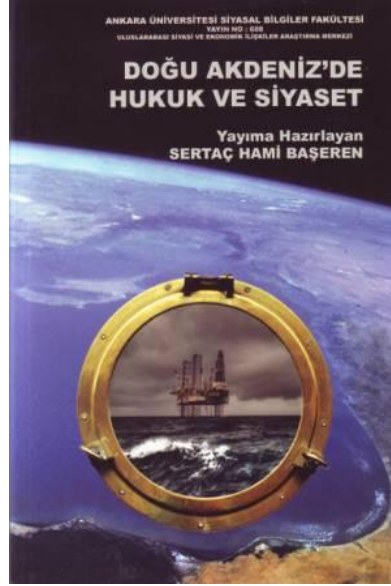

Fuat Aksu, “Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları Sorunu ve Türkiye - AB İlişkileri”, **Doğu Akdeniz'de Hukuk ve Siyaset**, Sertaç Hami Başeren (Y. Haz.), Ankara: A.Ü. SBF Yay., 2013, ss. 159-196.

DOĞU AKDENİZ DENİZ YETKİ ALANLARI SORUNU VE TÜRKİYE - AB İLİŞKİLERİ

FUAT AKSU*

GİRİŞ

Türkiye açısından Avrupa Birliği'nin bir aktör olarak Türk-Yunan ilişkilerinde etkinliğini göstermesi bu ülkenin 1981 yılından itibaren örgüte tam üye olmasıyla birlikte 1981 yılında Yunanistan'ın Avrupa Birliği'ne (AET) tam üye olarak katılmasıyla birlikte Avrupa Birliği (AB)'nin sınırları Ege ve Akdeniz'in ortalarını da kapsar hale gelmiştir. Ancak bu dönemden Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne aday ülke olarak kabul edilmesine kadar geçen sürede Avrupa Birliği Türkiye ile Yunanistan arasındaki uyuşmazlıklarda doğrudan bir aktör olma statüsünü elinde bulunduramamıştır. Her ne kadar 1995-1996 tarihli Gümrük Birliği ile bir koşulluluk ilişkisi başlatılmış ise de bunun siyasi ilişkilere yansımaları Kıbrıs ile sınırlı kalmıştır.

Avrupa Birliği'nin 1999 Helsinki Zirvesi'nde almış olduğu karar ile Türkiye'nin aday ülke olmasını kabullenmesi gerek örgüt ile Türkiye arasında gerekse Türkiye ile Yunanistan arasında yeni bir süreç başlatmıştır. Bu süreçte bir yandan Türkiye'nin üyeliği ile halen Yunanistan ile yaşamakta olduğu sınır sorunlarının çözümü arasında bir paralellik-koşulluluk kuruldu diğer yandan buna bir de Kıbrıs sorununun çözülmesi gerektiği eklenmiş oldu. 1999-2004 arası dönemde Kıbrıs sorununa BM Genel Sekreteri'nin arabuluculuğunda kalıcı ve adil bir çözüm bulunabileceği inancı Türkiye'nin AB üyeliğine ilişkin umutları da arttırmış oldu. Genel Sekreter Kofi Annan'ın adı ile anılan çözüm planının Kuzey Kıbrıs ve Güney Kıbrıs'ta eş zamanlı referanduma sunulması ve referandumda Kıbrıs Türk Toplumunun % 65 oranında plana "evet", Kıbrıs Rum Toplumunun ise % 76 oranında "hayır" demesiyle çözüm umutları sönmüş oldu. Buna karşın, Kıbrıs Rum Yönetimi (KRY)'nin Adanın tek meşru temsilcisi olarak AB'ye tam üye olarak kabul edilmesi bir bütün olarak ilişkileri daha da karmaşıktırdı. Türkiye açısından bakıldığında daha önce AB içerisinde Türkiye'nin sorunlu ilişkileri bulunan Yunanistan'ın yanına bir de KRY eklendi. Üstelik KRY, AB üyesi olarak Türkiye'nin AB üyeliği konusunda belirleyici aktör olma iddiasını taşımaya başladı. Bu süreçte Türkiye diğerleri yanında Yunanistan ve KRY ile ikna/mücadele ilişkisine sürüklenmiş oldu.

Avrupa Birliği, 2004 genişlemesinde Kıbrıs Adası'nı da içine alarak sınırlarını Akdeniz'in doğusuna genişleterek jeopolitik bir güç olma iddiasını arttırdı. Avrupa Birliği'nin coğrafi ve siyasi sınırlarının Doğu Akdeniz'i kapsar hale gelmesiyle birlikte kuzey yarıkürede bölgesel bir aktör olma iddiasını güçlendirmiş olduğu söylenebilir. Bu iddiayı 2007 yılında Bulgaristan ve Romanya'nın da Birliğe üye olmasının ardından Karadeniz'e de genişletti. Böylece Avrupa Birliği, etkinliği sadece Avrupa ile sınırlı kalmayan; Doğu Avrupa, Balkanlar, Kafkaslar, Kuzey Afrika ve Orta Doğu'yu içine

* Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi, faksu@yildiz.edu.tr

alan bir güç olma potansiyeli kazanmıştır. Bu durum bir yandan Birliğe üye olan ülkelere önemli bir güç kazandırırken diğer yandan Birliğin dış sınırlarının uzandığı coğrafi bölgelerde yer alan komşularla barış, istikrar ve işbirliğine dayalı ilişkilerin geliştirilmesini de zorunlu kıldı. Bir yandan üye sayısındaki artış ve yeni üyelerin uyum sorunları diğer yandan genişleyen dış sınırlar ve bu sınırların çevresindeki çatışma alanları Avrupa Birliği'nin önleyici ve düzenleyici stratejiler geliştirmesini zorunlu kıldı. Dolayısıyla üye ülkelerin hâlâ ellerinde bulundurdukları egemenlik alanları ile beraber Birliğin dayanmış olduğu siyasi-hukuki alan ve uluslararası siyasi-hukuki düzenin birbiriyle çatışmaması için AB içerisinde yoğun bir akademik ve siyasi çabanın harcanmakta olduğundan da söz edilebilir. Nitekim Birliğin dış sınırlarının ötesinde bulunan “öteki”ler veya “komşu”lar işbirliği ve istikrarın korunmasına dayalı bir ilişki düzeninin kurulması ve korunabilmesi için AB'nin çok sayıda politika geliştirmiş olduğu görülmektedir. Avrupa Komşuluk Politikası, Avrupa-Akdeniz Ortaklığı bunlardan bazılarıdır. Diğer yandan, bütün bu genişleme dalgalarında zayıf halka ise Türkiye'nin Birlik içine alınmayarak üyeliğinin sürüncemede bırakılması oldu.

Bu çalışmada Doğu Akdeniz'de Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs arasında yaşanan deniz yetki alanları sorunu ele alınarak söz konusu uyuşmazlığın Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkilerine nasıl etki edeceği irdelenecektir. Bu bağlamda bazı saptamalara vurgu yapmak yararlı olacaktır. Bu saptamalardan ilki, KRY'nin Doğu Akdeniz'de münhasır ekonomik bölge anlaşmaları yapma siyasetinin bir fiili durum yaratma stratejisi olarak uygulanmakta oluşudur. Başarılı bir şekilde uygulanan bu strateji ile Doğu Akdeniz'de bir yandan Kıbrıs Adası'nın münhasır ekonomik bölgesini saptamaya yönelik olarak komşu kıyıdar ülkelerle anlaşmalar yapılırken diğer yandan da Türkiye'nin KRY'ni resmi muhatap olarak kabul etmesinin yolları aranmaktadır. İkinci saptama Doğu Akdeniz'de Kıbrıs Adası ile karşılıklı kıyıları bulunan bölge devletlerinin KRY'ni Kıbrıs'ın tek ve meşru temsilcisi olarak görerek ikili sınırlandırma anlaşmaları yapmasının kolaylıkla engellenemeyeceğidir. Üçüncü saptama ise AB'nin Doğu Akdeniz'de var olan deniz yetki alanları uyuşmazlığında Türkiye ve Kıbrıs Türk Toplumunu açısından bir asimetrik baskı unsuru olarak ortaya çıkmış olmasıdır.¹

1973 yılının ikinci yarısında Ege Denizi eksenli olarak Türkiye ve Yunanistan arasında tartışılmaya başlanan deniz yetki alanlarını ilgilendiren uyuşmazlığa bu kez 2000'li yılların başında Doğu Akdeniz eklenmiştir. Böylece Ege'de sadece Türkiye ve Yunanistan arasında şekillenen bir uyuşmazlığa ek olarak bu kez Doğu Akdeniz'de çok sayıda kıyıdar ülkeyi ilgilendiren bir uyuşmazlık ortaya çıkmıştır.² Dolayısıyla 2003 yılından itibaren Akdeniz'de KRY'nin girişimleri sonucunda

¹ Bu çerçevede Hırvatistan ile AB arasında yürütülen tam üyelik müzakerelerinde bu ülkenin Slovenya ve İtalya ile Adriyatik Denizi'nde yaşamakta olduğu deniz yetki alanlarına ilişkin uyuşmazlık ilginç bir seyir izlemektedir. Avrupa Birliği bu uyuşmazlıkta taraflar arasında bir dengeleyici aktör pozisyonunu korumaktadır.

² Doğu Akdeniz'de münhasır ekonomik bölge sınırlandırmasına ilişkin tartışmaların hukuksal-siyasal boyutuna ilişkin çalışmalardan bazıları için bkz.; Sertaç Hami Başeren, **Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları, Uyuşmazlığı**, İstanbul: TÜDAV Yay, 2010, Sertaç Hami Başeren, “Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları

gündeme oturan Doğu Akdeniz’de münhasır ekonomik bölge sınırlarının belirlenmesi sorunu uluslararası hukuk açısından kıyıda ülkeler arasında egemenlik sınırlarının belirlenmesi sorunu olarak görülse de Avrupa Birliği’ni de sorunun ilgili taraflarından biri olarak sürece dahil olmaya zorlamaktadır.³

TÜRKİYE – YUNANİSTAN SORUNLARININ AVRUPALILAŞMASI

Ege Denizi’ne ilişkin sorunlar doğrudan Türkiye ve Yunanistan’ın taraf olduğu sorunlardır. Deniz yetki alanları konusundaki sorunlar uluslararası hukuk bakımından ilgili devletlerin egemenlik yetki alanları içerisinde görülmektedir. Ege Denizi ve Doğu Akdeniz’de AB’ye üye olan ve üye olma süreci içerisinde girmiş olan ülkeler arasında var olan egemenlik sorunları bir yönüyle egemenlik haklarının saptanmasını ve sınırlandırmasını ilgilendirirken diğer yönüyle karasal ve denizsel anlamında fiziki sınırları ilgilendirmektedir. Bu nedenle AB açısından söz konusu uyuşmazlıklar “sınır uyuşmazlıkları” olarak değerlendirilebilmektedir. Nitekim genişlemeye ilişkin prosedürleri bakımından değerlendirildiğinde görüleceği üzere üye devletler ve/ya aday ülkeler Birliğe katılırken komşularıyla var olan “sınır uyuşmazlıkları”nı barışçıl yöntemlerle çözmüş olmalı ve/ya söz konusu uyuşmazlıkların çözümünü sağlamak üzere Uluslararası Adalet Divanı’nın yargı yetkisini kabul etmiş olmalıdır. Türkiye’nin AB’ye üye olmaya çalışan bir ülke olarak karşısına çıkan durum tam da budur. Birliğin genişleme politikası sonucunda ulaştığı yapı ve öncelikler işleyişte Türkiye ile Yunanistan arasındaki uyuşmazlıklara müdahil olma fırsatı vermiştir. Özellikle Türkiye’nin üye olma beklentisi bu açıdan bir kolaylık sağlamıştır. Bununla birlikte AB politikalarının belirlenmesinde karar alma sürecine dahil olmaması Türkiye için olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Doğal olarak Yunanistan ve Kıbrıs Rum Yönetimi’nin içinde yer aldığı AB karar alma mekanizmasında Türkiye’nin çıkar ve önceliklerinin dikkate alınması mümkün olmamakta, Türkiye alınan kararları kabule zorlanmaktadır. Bu da Türkiye ile AB arasında sürekli bir çekişme, pazarlık, müzakere süreci ortaya çıkartmaktadır.

Avrupa Birliği, Yunanistan ve Kıbrıs’ın üyeliğe kabulü ile birlikte bu ülkelerin taraf olduğu deniz yetki alanları sorunlarını içselleştirmiş, Ege Denizi’ni ve Kıbrıs’ı içine alan bölgeyi kendi Birlik sınırları olarak görmüştür. Birliğin dış sınırları içinde yer alan bölgelerde Birliğin kurallarının geçerli olmasından hareketle, bir tür ortak egemenlik alanı tesis etmiştir.⁴ Bu durumu balıkçılık, çevre, deniz

Sınırlandırmasında Hukuk ve Siyaset”, **Enerjide Hedef**, Yıl 4, Sayı 6, Temmuz 2012, ss. 4-17, Yücel Acer, “Doğu Akdeniz’de Deniz Alanlarının Sınırlandırılması ve Türkiye”, **Uluslararası Hukuk ve Politika**, Cilt 1 Sayı 1, 2005, ss. 83-104.

³ Türkiye’nin Doğu Akdeniz’de kıyıda ülkelerle görüşmeler yürütmesine ilişkin olarak AB Parlamentosu’nda Komisyon’un cevabı için verilen bir yazılı soruya verilen cevapta “Deniz sınırları sınırlandırılması ile ilgili konular üye devletlerin yetki alanına girmektedir” denilerek AB’nin tutumu dillendirilmiştir. İlgili soru ve cevabı için bkz.; <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+WQ+E-2012-000346+0+DOC+XML+V0//EN>

⁴ http://www.frontex.europa.eu/gfx/frontex/files/frontex_regulation_en.pdf
http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/114541_en.htm

taşımacılığı, doğal kaynakların korunması ve işletilmesini düzenleyen Birlik politikalarında gözlemlemek olasıdır.

Ege ve Akdeniz’de Birlik ortak politikalarının uygulanması sırasında Türkiye ve Yunanistan’ı karşı karşıya getirebilecek noktalar bulunmaktadır. Özünde bu uzlaşmazlıklar iki temele oturmaktadır. Bunlardan ilki doğrudan Türkiye ve Yunanistan’ın ulusal deniz sınırlarının belirlenmemiş olmasıyla ilgiliyken diğeri sınır belirsizliğinin yarattığı yetki ve sorumluluk bölgelerindeki çakışmayla ilgilidir.

Gerek Ege Denizi’nde gerekse Akdeniz’de Türkiye’nin Yunanistan ile deniz yetki alanlarını belirleyen bir anlaşmanın henüz yapılamamış olması bir yandan ikili düzlemde ilişkilerin seyrini etkilemekte diğeryandan da AB ile üyelik müzakerelerinde zorluklar ortaya çıkartmaktadır. Lozan Barış Antlaşması’nın iki ülke arasında kara sınırlarını belirlemiş olmasına karşın 1923’ten günümüze iki ülkenin deniz sınırlarının demarkasyonu [haritalandırılması-kalıcı statü sağlanması] yapılamamıştır. Bir de buna egemenliği antlaşmalarla devredilmemiş coğrafi formasyonlar sorununu ekleyince durum daha da karmaşıklaşmaktadır. Bu durum ülkesel egemenlik alanlarının denizde belirsizliğini ortaya çıkarttığı gibi ayrıca fiili çatışma konusudur.

Bu noktadan hareket edildiğinde Türkiye’nin AB üyeliğinden bağımsız olarak ülkesel egemenlik sınırlarındaki belirsizliği gidermesi gerekmektedir. Kuşkusuz aynı durum Kıbrıs Rum Yönetimi’nin AB üyeliği bakımından da söz konusudur. AB ülkesel egemenlik sorunlarının çözümünü beklemeden KRY’ni üyeliğe kabul ederek sorunu içselleştirmiştir. Yani sorunun doğrudan tarafı haline gelmiştir. Böylesi bir belirsizlik ortamında Birliğin ortak politikalarının uygulanmasında, Türkiye açısından müktesebata uyum sağlamada, yetki, sorumluluk alanları açısından Ege ve Akdeniz’de EUROCONTROL sorumluluklarının saptanması, SAR sorumluluğu gibi konularda uyuşmazlıklar yaşanmaktadır. Böylece, Yunanistan ve KRY Türkiye’nin GB yükümlülüklerini yerine getirmediğini ileri sürerek Türkiye’nin bazı başlıklarda görüşmelere başlayabilmesini engelleyebilmektedir.⁵

GKRY VE YUNANİSTAN’IN TEZLERİNİN VE POLİTİKALARININ AB İLE KOORDİNELİ OLARAK İNCELENMESİ

Kıbrıs Rum Yönetimi’nin deniz yetki alanlarına ilişkin düzenlemeler yapmaya bu konudaki kanunu çıkartmadan önce başladığı görülmektedir. Nitekim 2002 yılı sonlarında Kıbrıs Rum basınında KRY’nin Mısır ile görüşmeler yapmakta olduğuna ilişkin haberler çıkmasından bir süre sonra iki ülke

⁵ “ ‘Balıkçılık’ faslı, Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyi (GIDIK) tarafından 11 Aralık 2006 tarihinde Türkiye’ye ilişkin olarak kabul edilen ve 14/15 Aralık 2006’da Avrupa Konseyi tarafından onaylanan kararların kapsadığı sekiz fasıldan biridir. Kıbrıs bayrağı taşıyan veya uğradığı son liman Kıbrıs’ta olan gemi ve uçakların taşıdığı malların serbest dolaşımı üzerindeki sınırlamalar devam ettiği müddetçe, Türkiye bu fasla ilişkin müktesebatı bütünüyle uygulayabilecek konumda olmayacaktır.” 2009 Türkiye İlerleme Raporu, http://www.mfa.gov.tr/data/AB/2009_Ilerleme_Raporu_Gayriresmi_Turkce_Tercume.pdf

arasında bir sınırlandırma anlaşmasının kabul edildiği görülmektedir. Kıbrıs Rum Yönetimi, 17 Şubat 2003'te Mısır ile imzalamış olduğu Münhasır Ekonomik Bölgelerinin Sınırlandırılması Anlaşmasını Mart ayında onaylayarak yürürlüğe sokmuştur.⁶

Bu süreç içerisinde kendi iç hukukunda da gerekli düzenlemeleri yapmış, 5 Nisan 2004 tarihinde Resmi Gazetesinde yayınlamış olduğu yasalar ile 24 millik bir bitişik bölge ve 200 millik bir münhasır ekonomik bölge kabul etmiştir. Her iki yasanın yürürlüğe giriş tarihi ise geriye dönük olarak 21 Mart 2003'tür. Bu durum akla Mısır ile yapılan sınırlandırma anlaşmasının iç hukukla uyumlulaştırılması çabasını akla getirmektedir.

Bu aşamadan itibaren KRY'nin deniz yetki alanlarına ilişkin iddialarını somut girişimlerle desteklemeye devam ettiği görülmektedir. 2005 Ekiminde ilan edilen münhasır ekonomik bölgelerde teknik sismik araştırmaları yapmak üzere Beicip-Franlab şirketinden bir rapor hazırlaması istenmiş ve hazırlanan bu rapor doğrultusunda araştırma ruhsatları verilmesi için gerekli ön hazırlıklar büyük ölçüde tamamlanmıştır.

2007 Ocak ayında ise KRY, Lübnan ile münhasır ekonomik bölge sınırlandırma anlaşması imzalamıştır. Bu anlaşmanın imzalanması sürecinde Türkiye, Lübnan ile yoğun diplomatik temaslarda bulunmuş, söz konusu anlaşmanın onay sürecinin tamamlanması şimdilik engellenebilmiştir. KRY ise söz konusu anlaşmayı Kasım 2007'de onay sürecinden geçirmiştir. KRY'nin diğer kıyıda ülkelerle de benzer sınırlandırma anlaşmaları imzalamak amacıyla görüşmeler yürüttüğü görülmektedir. 2001 yılında Suriye ile benzer bir anlaşmanın imzalanabileceğine dair basında haberler çıkmasına karşın böyle bir anlaşmanın imzalanması şimdilik söz konusu değildir.⁷ KRY benzer anlaşmaları 17 Ocak 2007 tarihinde Lübnan⁸ ve 17 Aralık 2011 tarihinde İsrail ile de yapmıştır. KRY'nin ilk etap ruhsat verme sürecinde 12. Blok için teklif veren Noble Energy şirketinin faaliyet alanı İsrail'in olası münhasır ekonomik bölgesine sınırdış durumdadır. Söz konusu şirketin bu blokta yürüttüğü petrol arama faaliyetlerinden olumlu sonuçlar elde etmesi İsrail ile KRY arasında bir MEB sınırlandırma anlaşması imzalanmasını kolaylaştırmıştır.⁹

⁶ Söz konusu anlaşma için bkz.; "Agreement between the Republic of Cyprus and the Arab Republic of Egypt on the Delimitation of the Exclusive Economic Zone, 17 February 2003", <http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TREATIES/EGY-CYP2003EZ.pdf>

⁷ KRY ile Suriye arasında bu yönde bir anlaşmanın imzalanmamış olmasında Türkiye ve Suriye arasında bu dönemde gelişen ilişkilerin etkili olduğu söylenebilir. Ancak özellikle 2011 ve sonrasında Türkiye ile Suriye arasındaki ilişkilerin kötüleşmiş olması söz konusu olsa da Suriye'nin yaşadığı iç bunalım bu konudaki tavrını değiştirmesine olanak tanımamaktadır.

⁸ Söz konusu anlaşma imzalanmış fakat henüz yürürlüğe girmemiştir. KRY ile İsrail arasında imzalanan sınırlandırma anlaşması dolayısıyla Lübnan'ın yapmış olduğu açıklama için bkz., http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/communications/lbn_re_cyp_isr_agreement2010.pdf

⁹ Bkz.; http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TREATIES/cyp_isr_eez_2010.pdf
Anlaşma 25 Şubat 2011 tarihinde yürürlüğe girmiş ve 9 Mart 2011 tarihinde UNCLOS'a kaydedilmiştir.

2007 Ocak ayında KRY'nin ayrıca Hidrokarbon (Petrol ve Doğalgaz) Kanun ve Yönetmeliklerini hazırlayarak yürürlüğe soktuğu görülmektedir. Ardından birinci etap ruhsat başvuruları için duyuru yapılmış ve 12. Blok için teklif veren Noble Energy şirketi ile sözleşme imzalanmıştır. Aynı dönemde AB mevzuatına uygun olarak ilan edilen münhasır ekonomik bölgede yapılacak petrol ve doğalgaz arama, sondaj ve işletme faaliyetlerinde uyulması gereken kurallar çerçevesindeki stratejik çevresel risk analizleri de hazırlanarak yürürlüğe sokulmuştur. 2012 yılında ise KRY ikinci kez ruhsat ilanına çıkmış¹⁰ ve Noble Energy şirketinin daha önce ruhsat aldığı 12. Blok dışında kalan bloklarda teklif toplamaya başlamıştır. KRY Kaynaklarına göre 15 uluslararası konsorsiyum/şirket ruhsat bölgeleri ile ilgilenmektedir.¹¹

Bir bütün olarak değerlendirildiğinde, KRY'nin münhasır ekonomik bölge ilanına ilişkin siyasasının tüm olasılıkları dikkate alarak hazırlandığı ve Kıbrıs'ta toplum temsilcileri arasında sürdürülen müzakerelere rağmen sürdürüldüğü görülmektedir. KRY, 2003-2009 zaman diliminde bir yandan kıyıda ülkelerle ikili anlaşmalar yapmış diğer yandan teknik incelemelerini tamamlayarak iç mevzuatını oluşturmuş ve sonuçta ruhsat bölgelerinde araştırma ve sondaj ihaleleri açmıştır. Teknik ve hukuksal süreç içerisinde gerçekleştirdiği düzenlemeler aynı zamanda AB mevzuatına dahil edilerek AB Resmi Gazetesinde yayınlanmıştır.¹²

Avrupa Birliği'nin Doğu Akdeniz'deki Deniz Yetki Alanları Sınırlamasında Etkisi

En genel boyutuyla deniz yetki alanlarına ilişkin konularda AB'nin tutumunu şu başlıklar altında toparlamak mümkündür,

- AB'nin sınırları içerisindeki deniz alanlarında yürütülen ve doğrudan/dolaylı denizciliği ilgilendiren konularda ortak kuralları ve uygulamaları kararlaştırarak yaşama geçirilmesini sağlamak,
- Üye ülkelerin Birlik kurallarını kendi ulusal yetki alanlarında etkin uygulamasını kolaylaştırmak,
- Gerekli ortak düzenlemelerin yapılabilmesi için finansman ve alt yapı olanaklarını sağlamak,
- Ulusal, uluslararası ve Birlik mevzuatı arasında uyumlu bir hukuksal alan oluşmasını sağlamak,

¹⁰ Söz konusu ruhsat ilanı 11 Şubat 2012 tarihli AB Resmi Gazetesinde yayınlanarak duyurulmuştur, bkz.; [http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/all/934821A2162C709EC22579AA0029ED64/\\$file/Announcement-Invitation_2012%20\(EN\).pdf?openelement](http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/all/934821A2162C709EC22579AA0029ED64/$file/Announcement-Invitation_2012%20(EN).pdf?openelement)

¹¹ Bkz.; "List of Companies which Expressed Interest in the 2nd Licensing Round Offshore Cyprus Concerning the Authorization for Hydrocarbons Exploration", [http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/all/D07B061F265E085CC2257A070033CE1E/\\$file/Companies%20which%20expressed%20interest%20in%20the%202nd%20round.pdf?openelement](http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/all/D07B061F265E085CC2257A070033CE1E/$file/Companies%20which%20expressed%20interest%20in%20the%202nd%20round.pdf?openelement)

¹² Bkz.; "Notice from the Government of the Republic of Cyprus concerning Directive 94/22/EC of the European Parliament and of the Council on the conditions for granting and using authorisations for the prospection, exploration and production of hydrocarbons", (2007/C 100/10), Official Journal of the European Union, 4. 5. 2007, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:100:0011:0013:EN:PDF>

- Birlik ile Birliğe komşu ülkeler arasında deniz alanlarının korunmasına ve bu alanlardaki faaliyetlerin düzenlenmesine ilişkin olarak işbirliğini geliştirmek ve kolaylaştırmak.

Aslında AB perspektifinde tüm bu faaliyetler yürütülürken ortak bir deniz alanı yaratılmak hedeflenmektedir. Bununla birlikte bu ortak deniz alanının iç ve dış sınırlarının saptanması konusunda ciddi sıkıntıların olduğu da bilinmektedir. Bu noktada üye ülkeler ve/ya komşu ülkeler arasında deniz yetki alanlarına ilişkin olası uyuşmazlıkların kaldırılabilmesi için yargısal çözüm yolları da dahil olmak üzere her türlü girişimi desteklemektedir. Bununla birlikte uygulamada Avrupa Birliği'nin üyesi ülke ile komşu ülkeler veya aday ülkeler arasındaki sınırlandırma müzakerelerinde üye ülkenin açık bir avantajı olduğu görülmektedir. Genel olarak Birlik kendi üyesi olan ülkenin tezlerine yakın bir duruş sergilemektedir. Üyelik isteğinde olan aday ülke için sınır sorunlarının çözümüne ilişkin süreç zorlu bir pazarlığa dönüşmektedir.

Sonuç olarak, Avrupa Birliği'nin Doğu Akdeniz'de Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs Rum Yönetimi arasında yaşanmakta olan deniz yetki alanlarının sınırlandırılması sorununa ilişkin yaklaşımı hukuksal bir tartışma alanı olmaktan çok siyasi bir tartışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Avrupa Birliği üyesi olan Yunanistan ve KRY, Birliğin deniz alanlarına ilişkin siyasasını oluştururken kendi ulusal çıkar ve önceliklerini içeren düzenlemeleri yapma fırsatına sahip oldukları için Doğu Akdeniz'deki Birlik kurallarının, düzenlemelerinin yaşama geçirilmesinde geniş bir hareket alanı yaratabilmektedirler. Karar alma mekanizmaları içerisinde yer almayan Türkiye ancak uygulamaları kabullenmek veya reddetmek seçenekleri ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu bağlamda ele alındığında Yunanistan ve KRY, Birliğin denizlere ilişkin düzenlemelerinden yararlanarak kendi deniz yetki alanlarının sınırlarını belirlemeye dönük girişim başlattıklarında Birliğin ortak düzenlemelerinden hareket ettiklerini ileri sürerek bir tür meşruiyet alanı da yaratabilmektedirler. Örneğin KRY'nin ilan etmiş olduğu münhasır ekonomik bölgede hidrokarbon kaynaklarının araştırılması ve işletilmesine ilişkin ruhsat verme ve ihaleye çıkma sürecinde hazırlamış olduğu ihale dosyasının AB mevzuatına uygun olarak hazırlandığı görülmektedir.

Diğer yandan, Birliğin henüz müdahil olmadığı veya diğer uluslararası örgütlerin yetki alanları çerçevesinde gerçekleştirilen düzenlemelerde Türkiye'nin daha geniş bir hareket alanının olduğu açıktır. Nitekim bu tür düzenlemelerde Türkiye kendi çıkarları doğrultusunda kararlar alabilmektedir. Türkiye'nin hukuksal argümanlarının güçlü olmasına karşın Yunanistan ve KRY'nin deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin çabalarını siyasi açıdan aşabilmesini güçleştiren en önemli engel, ironik olarak, yine kendi geliştirmiş olduğu Avrupa Birliği üyelik talebidir. Hâlihazırda bir yandan AB üyeliğini hedeflerken diğer yandan sınır ve sınırlandırma sorunlarının çözülmesi için yaratılan baskıları karşılama giderek güçleşmektedir. Yunanistan bir yana bırakılır ise Kıbrıs Rum Yönetimi'nin başlatmış olduğu fiili durum yaratma siyasetini siyasi-diplomatik manevralarla engellemeye çalışsa da caydırıcı kuvvet kullanma seçeneklerinin devreye girme olasılığı yüksektir. Bu

durum ise Türkiye'nin imajını ve haklılığını ortadan kaldıran bir propaganda malzemesine dönüştürülebilir.

AB'nin Akdeniz Etkinliği (AB'nin MEB haritası) (Deniz stratejisi)

Avrupa Birliği'nin hâlihazırda tüm üyeler için ortak, ilan edilmiş bir Münhasır Ekonomik Bölgesi bulunmamaktadır. Deniz yetki alanlarının belirlenmesi açısından Avrupa Birliği üyelerinin aşağıdaki tablo çerçevesinde bir uygulama içerisinde olduğu görülmektedir. Ayrıca Akdeniz'e kıyıda olan Cezayir, Fransa, İtalya, Tunus ve KRY karasularının ölçüldüğü esas hatlardan itibaren 24 mil içerisindeki arkeolojik ve tarihsel nesnelere üzerinde hakları bulunduğu iddiasını taşımaktadırlar. Dolayısıyla UNCLOS 303 maddesi 2. Paragrafına uygun olarak bir tür arkeolojik bitişik bölge uygulamasından söz edilebilir.¹³ Bununla birlikte Avrupa Birliği'nin başta balıkçılık olmak üzere deniz ulaşımı ve taşımacılık, enerji, çevre gibi konularda üye ülkeler arasında ortak bir alan yaratmaya çalıştığı görülmektedir. Bu açıdan son yıllarda Birliğin sınırları içerisinde ortak bir denizcilik alanı oluşturularak tüm üyelerin ve AB'ye komşu ülkelerin işbirliği içerisinde olması sağlanmaya çalışılmaktadır. Avrupa Birliği'nin özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde deniz ve hava sahasına ilişkin konulara giderek artan bir ilgisinin olduğu görülmektedir. Bu ilgi farklı gerekçelere dayandırılmış olsa da iki boyutuyla ayrı bir önem arz etmektedir. Bunlardan ilki bu iki konuya sınır ve sınırların güvenliği açısından bakması diğeri ise dış ilişkiler açısından çok sayıda aktörü kapsar nitelikte oluşudur.

Üye Devlet	Karasuları	Bitişik Bölge	Münhasır Ekonomik Bölge	Balıkçılık Bölgesi	Kıta Sahaneliği
Almanya	12		Koordinatlarla saptanmış		
Belçika	12	24	Koordinatlarla saptanmış		
Bulgaristan	12	24	200		Anlaşmalarla
Çek Cumhuriyeti	Kıyısı Bulunmamaktadır				
Danimarka	12	24	200	200	
Estonya	12	-	Koordinatlarla saptanmış	-	Koordinatlarla saptanmış
Finlandiya	12	14	Anlaşmalarla	Koordinatlarla saptanmış	
Fransa	12	24	200		
Hollanda	12	24	Koordinatlarla saptanmış		
İngiltere	12		200	200	
İrlanda	12	24	200	200	
İspanya	12	24	200	200/Koordinatlarla saptanmış	
İsveç	12		Anlaşmalarla		

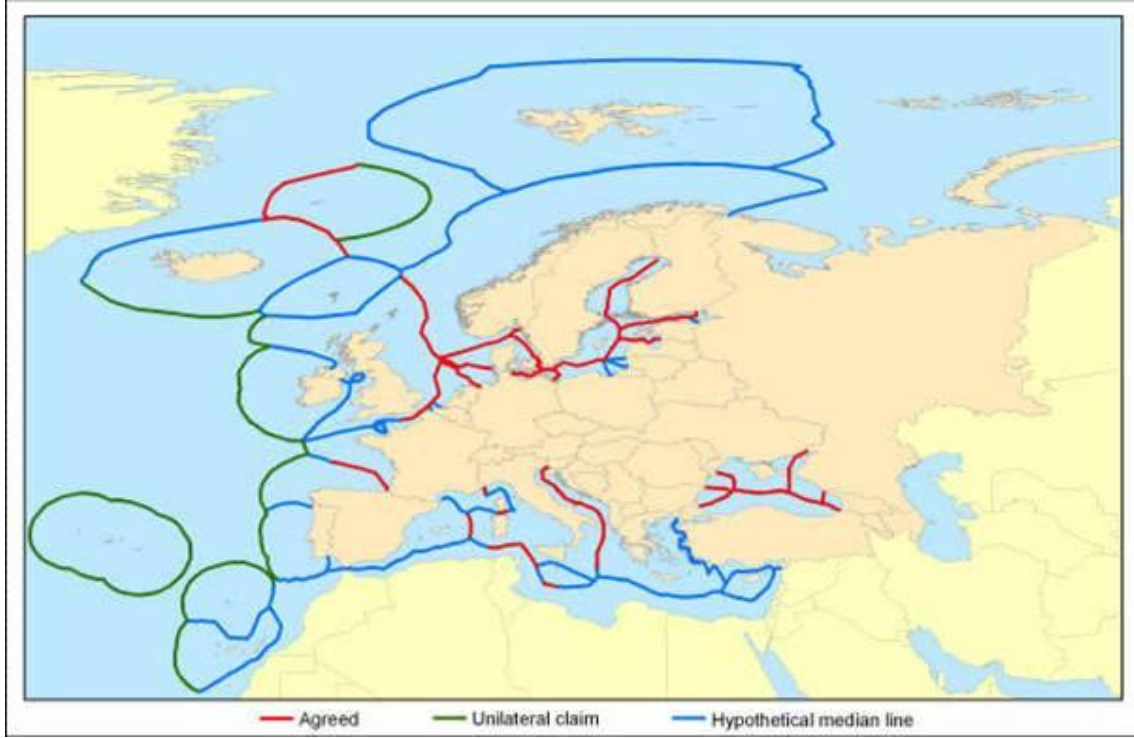
¹³ "Study of the current status of ratification, implementation and compliance with maritime agreements and conventions applicable to the Mediterranean Sea Basin", http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/studies/mediterranean_02_en.pdf

İtalya	12		Ekolojik Koruma Alanı / Ortay Hat		
Kıbrıs	12	24	200		
Latvia	12		Anlaşmalarla		
Litvanya	12	Koordinatlarla saptanmış	Anlaşmalarla		
Lüksemburg	Kıyısı Bulunmamaktadır				
Macaristan	Kıyısı Bulunmamaktadır				
Malta	12	24		25	
Polonya	12		Anlaşmalarla		
Portekiz	12	24	200		
Romanya	12	24	200		
Slovakya	Kıyısı Bulunmamaktadır				
Slovenya	12		Ekolojik Bölge / Anlaşmalarla	Ekolojik Bölge / Anlaşmalarla	
Yunanistan	6				

Tablo 1: Avrupa Birliği Üyesi Devletlerin Deniz Yetki Alanları

Kaynak:

UNCLOS, http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/table_summary_of_claims.pdf

Şekil 1: Avrupa Birliği Münhasır Ekonomik Bölgeleri

Kaynak : Juan Luis Suárez de Vivero, “EEZs in Europe”, <http://www.eurocean.org/np4/80.html>

Üyelik öncesinde devletin egemenlik yetki alanları içerisindeki düzenlemelere tabi tutulan hava sahası, deniz sahası konuları Birlik üyeliği ile beraber Birliğin ortak politika alanına çekilerek uyumlulaştırılmaya ve ortak kurallara bağlanmaya çalışılmaktadır. Genişleme süreciyle beraber hâlihazırda Avrupa Birliği, Atlantik ve Kuzey Kutbu ile beraber, Baltık Denizi, Kuzey Denizi, Akdeniz ve Karadeniz’de deniz sınırları olan ve bu sınırlar içerisinde ortak topluluk kurallarını

uygulamaya çalışan bir aktör görünümündedir. Deniz sınırlarının belirlenmesi ve bu sınırlar içerisinde devletlerin münhasır egemenlik haklarına sahip oluşlarına ek olarak karasularının dışında, bitişik bölgede, münhasır ekonomik bölgelerde ve kıta sahanlıklarında da devletlerin yetki ve sorumlulukları içerisinde kabul edilen hakları bulunmaktadır. Birlik üyeleri söz konusu bu alanlarda yetki ve sorumlulukları içerisinde gördükleri her türlü faaliyeti sürdürürken Birliğin kabul ettiği ortak düzenlemelere uymak zorunluluğundadırlar. Bu durumda Birliğin ortak kurallarının uygulanacağı alanlar saptanırken üye devletlerin karasal ve denizsel sınırlarını, bu sınırlar içinde ve ötesindeki yetki ve sorumluluk bölgelerini de kapsar şekilde düzenlemeler yapılmaktadır. Nitekim AB Komisyonu'nun Yönetmelikleri (Directives 79/409/EEC ve Directives 92/43/EEC) topluluk hukukunun üye devletlerin egemenlik haklarının söz konusu olduğu tüm topraklarda (territory) uygulanacağına işaret etmektedir.¹⁴ Bu durum göz önüne alındığında tüm AB üyelerini kapsar bir ortak münhasır ekonomik bölge haritasının belirlenmesindeki güçlük kolaylıkla anlaşılabilir. Çünkü Birliğe üye devletlerin tek başlarına kendi ülkelerinin deniz yetki alanlarını belirlerken farklı önceliklerden hareket ettiği görülmektedir. Bazı üyeler karasularının dışında kıta sahanlığı ve/ya münhasır ekonomik bölge sınırlarını ilan etmiş değildir. Bazıları ise münhasır ekonomik bölgeyle beraber balıkçılık bölgesi veya ekolojik koruma bölgesi ilan etmiştir. Diğer yandan genişlemeyle birlikte Birliğe katılan bazı üyeler de münhasır ekonomik bölge ilan etmeleri durumunda komşu kıyıda ülkelerle sınırlandırma konusunda sorunlar yaşayabileceklerdir. Özellikle Akdeniz'deki sınırlandırmalar açısından ele alındığında bu durum Türkiye'yi yakından ilgilendirmektedir. Yunanistan ve Kıbrıs Rum Yönetimi üzerinden değerlendirildiğinde Türkiye'nin bu devletlerle deniz yetki alanlarının saptanması konusunda derin görüş ve çıkar ayrılıklarının giderilmesi gerekmektedir.

Doğu Akdeniz'e kıyısı bulunan AB üyesi ülkelerden Yunanistan gerek Ege'de gerekse Akdeniz'de kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge ilanında bulunmamıştır. GKRY ise 2004 yılında MEB ilanında bulunmuştur. Türkiye'nin ise Ege ve Akdeniz'de ilan edilmiş bir MEB bölgesi bulunmamaktadır.

Avrupa Birliği'nin Denizciliğe İlişkin Düzenlemeleri ve Akdeniz'e Yönelik Uygulamaları

Avrupa Birliği'ne üye ülkeler denizlerde yürütecekleri her türden faaliyetler için sıkı kurallara bağlı olarak hareket etmekte, Birliğin bu konulardaki mevzuatı ile kendi ulusal mevzuatlarını uyumlu

¹⁴ “Background Paper No. 3 on Exclusive Economic Zones, Underwater Resources (Including Fisheries Resources, Continental Shelves, Law of The Sea)”, [http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/pdf/sec\(2006\)_689_3.pdf](http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/pdf/sec(2006)_689_3.pdf)

Benzer şekilde Council Regulation 2913/92 “Customs Code” gibi düzenlemeler üye ülkelerin sahip olduğu karasularının ötesindeki deniz yatağı ve toprak altından çıkarılan kaynaklar üzerinde egemenlik hakları bulunduğuna işaret ederek üye ülkelerin münhasır ekonomik bölgeleri ve kıta sahanlıklarını topluluk hukukunun uygulanacağı alanlar içerisinde saymaktadırlar. Bu konuda bkz.; “Guidelines for the establishment of the Natura 2000 network in the marine environment. Application of the Habitats and Birds Directives”, http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/marine/docs/marine_guidelines.pdf ; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992R2913:EN:HTML>

hale getirmektedirler. Ortak bir deniz alanının yaratılması için gösterilen çabalar doğrultusunda sürdürülebilir bir çevre ve kalkınma ilişkisinde üye devletlerin üye olmayan kıyıdar komşu ülkelerle ortak amaçlar doğrultusunda işbirliğine gitmeleri de ayrı bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bağlamda Avrupa Birliği bir yandan ortak kuralları saptamaya çalışırken diğer yandan hem üye ülkelerde hem de komşu kıyıdar ülkelerde yapısal yatırımları da teşvik etmektedir. Avrupa Birliği'nin Akdeniz'de uygulamakta olduğu denizlerin korunmasına ilişkin yönergeleri aşağıdaki gibidir;

Habitats and Birds Directives: Avrupa Birliği'ne üye devletlerin ulusal egemenlik sınırları içerisinde doğal yaşamın korunmasına ilişkin olarak topluluğun ortak önlemler aldığı görülmektedir. Bu bağlamda doğal çevrenin, deniz ekosisteminin titizlikle korunmasına ilişkin düzenlemelerin salt ulusal düzlemde değil tüm üyeleri kapsar şekilde uygulanması gerekmektedir. The Birds Directive 79/409/EEC ve The Habitats Directive 92/43/EEC Yönergeleri bu konuda düzenlemeler içermekte ve üye devletlerin egemenlik haklarını uyguladıkları tüm bölgelerde bu Yönergelere uymak zorunda olduklarını hükme bağlamaktadır. Söz konusu yönergeye göre Yönerge hükümleri karasularında bulunan deniz türleri ve deniz habitatlarına otomatik olarak uygulanır. Ayrıca, eğer bir devlet 200 deniz mili genişliğinde bir münhasır ekonomik bölgede egemenlik haklarını uyguluyor ise (örneğin, bir sondaj platformu için faaliyet izni veriyor ise) bu durumda ulusal yasaların söz konusu alanlarda yürürlükte olduğunu düşünmektedir. Sonuç olarak Komisyon Topluluk hukukunun ulusal hukukun ayrılmaz bir parçası olduğundan hareketle söz konusu yönergelerin de uygulanacağını düşünmektedir.¹⁵

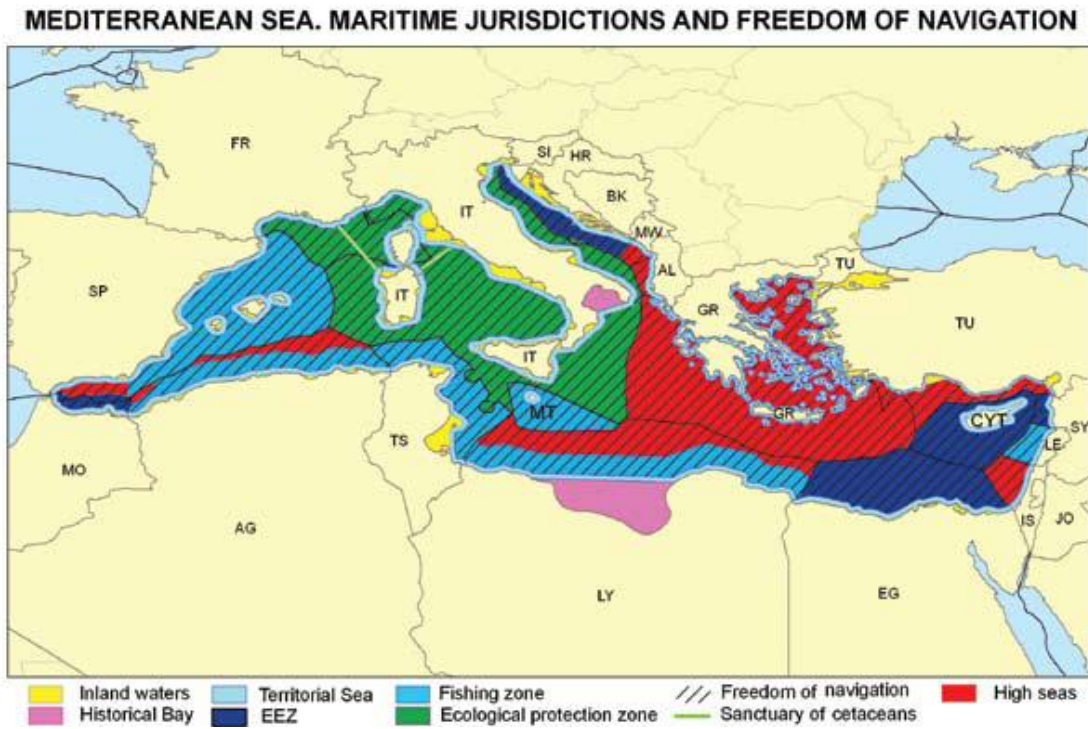
Doğu Akdeniz'de deniz yetki alanlarına ilişkin tartışmalar ekseninde bakıldığında GKRY'nin ilan etmiş olduğu münhasır ekonomik bölge ve vermiş olduğu ruhsatların söz konusu Yönergeler dikkate alınarak hazırlandığı görülmektedir. Türkiye açısından değerlendirildiğinde tam üyelik müzakerelerine başlanmasına koşut olarak Doğal ve Yarı-doğal Habitatların ve Yabani Flora-faunanın Korunmasına Dair 92/43/AET Sayılı Yönerge, Yaban Kuşlarının Korunmasına İlişkin 79/409/AET Sayılı Yönerge¹⁶ ile ilgili olarak mevzuata uyum çalışmaları çerçevesinde çalışmalara devam edildiği görülmektedir.

¹⁵ "The provisions of the "Habitats" Directive automatically apply to the marine habitats and marine species located in territorial waters (maximum 12 miles). However, if a Member State exerts its sovereign rights in an exclusive economic zone of 200 nautical miles (for example, the granting of an operating licence for a drilling platform), it thereby considers itself competent to enforce national laws in that area, and consequently the Commission considers in this case that the "Habitats" Directive also applies, in that Community legislation is an integral part of national legislation."

"Communication from the Commission to the Council and European Parliament 'Fisheries management and nature conservation in the marine environment' COM 1999 (363)", <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:1999:0363:FIN:EN:PDF>

¹⁶ http://www.abgs.gov.tr/files/Muktesebat_Uyumu_Programi/27_Cevre.pdf

Marine Strategy Directive¹⁷: Bu Yönerge çerçevesinde Akdeniz bölgesi Batı Akdeniz, Adriyatik, İyon Denizi, Ege ve Levantin Denizi olarak dört alt bölgeye ayrılarak Birliğe üye devletlerin yetki ve sorumluluklarına bırakılmıştır. Yönergenin 6. Maddesine göre kendi deniz alanlarında Yönergedeki hususlarının yürütülmesinden sorumlu otoriteleri 15 Temmuz 2010 tarihine kadar oluşturacaklardır. Yönerge'nin üye devletlerin yetki ve sorumluluklarına bıraktığı bölgelere bakıldığında Doğu Akdeniz'in Yunanistan ve Kıbrıs'ın egemenlik ve yetki alanında görüldüğü ortaya çıkmaktadır. Birliğe üye olmayan kıyıdar ülkelerle olan ilişkiler ekseninde gerekli koordinasyon ve işbirliği için Bölgesel Deniz Sözleşmeleri¹⁸ gibi uluslararası anlaşmaların sunduğu çerçevelerden yararlanılabileceği ifade edilmektedir.

Şekil 2 : Akdeniz'de Egemenlik ve Yetki Sınırları

Kaynak: Suárez de Vivero, Juan L. "Atlas de la Europa marítima. Jurisdicciones, usos y gestión". Barcelona, Ediciones del Serbal, 2007, p. 39'dan aktaran "Status of Marine Protected Areas in the Mediterranean Sea", <http://www.medpan.org/upload/1120.pdf>

Directive 2001/42/EC of the European Parliament and of the Council : Üye ülkelerin kendi sınırları içerisinde gerçekleştirecekleri plan ve projelere ilişkin olarak çevresel etkileri denetlemek üzere üye ülkeler arasında uyulması gereken ilkeleri düzenlemekte. Üyeler arasında sınırötesi işbirliği ve koordinasyonu zorunlu kılmaktadır.

¹⁷ "The Marine Strategy Framework Directive", <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:164:0019:0040:EN:PDF>

¹⁸ Regional Seas Conventions and Protocols, <http://www.unep.ch/regionalseas/legal/conlist.htm>

Hidrokarbonların Üretimi, Aranması ve Çıkarılmasına İlişkin Ruhsatların Verilmesi ve Kullanılmasına Yönelik 94/22/AT sayılı Direktif (Directive 94/22/EC)¹⁹: Birliğe üye ülkelerin egemenlik hakları içerisinde değerlendirilen hidrokarbon kaynaklarının araştırılması, üretilmesi ve işletilmesi söz konusu olduğunda Birliğin düzenleyici uygulamaları gündeme gelmektedir. Bu bağlamda 94/22/EC sayılı yönerge üye ülkelerin herhangi bir ayrımcılık yapmamaları sağlanmaya çalışılmıştır. Buna göre “*direktifin amacı, Topluluk içinde hidrokarbonların ön aranması, aranması ve üretimi alanlarına giriş ve faaliyet gösterme konusunda ayrımcılığın engellenmesidir. Bunun sağlanması için Direktif, birincisi; hidrokarbonların ön aranması, aranması ve üretiminin yönetimi ile ilgili prosedür ve kriterlere, diğeri; bu türden faaliyetlere devletin katılımına ilişkin olmak üzere başlıca iki konu üzerinde odaklanmıştır. Bu çerçevede, prosedürlerin herkese açık olması, hiç kimseye açıkça tanımlanmış olanların dışında özel koşulların getirilmemesi Direktifin getirdiği en önemli hususların başında gelmektedir.*”²⁰ GKRY ilan etmiş olduğu ruhsat sahalarında ihaleye çıkarken hazırlamış olduğu teklif dosyasında yetkili otorite olarak söz konusu Yönergenin gerekleri doğrultusunda bir sürecin işletileceğini belirtmektedir.²¹ Bir başka ifadeyle, ruhsat ihalesiyle birlikte gerek AB gerekse ihaleye katılacak olan şirketler Yönergeye uygunluğun sağlanması ve ayrımcılığın yapılmamasında GKRY’ni yetkili otorite olarak kabul etmektedirler. 4 Mayıs 2007 Tarihli AB Resmi Gazetesi’nde yayınlanan ruhsat ihalesinde belirtilen koordinatlarla birlikte söz konusu ruhsat alanı “Kıbrıs Cumhuriyeti”nin yetki alanı içerisinde kabul edilmektedir.

Avrupa Birliği’nde deniz alanları ve bu alanlardaki her türlü faaliyetlere ilişkin sıkı bir düzenlemeye gittiği ve bu düzenlemeleri yaparken gerekli alt kurumsal mekanizmaları oluşturarak işleyişi kontrol altında tutmaya çalıştığı görülmektedir. Bu kapsamda beş ajansın deniz ve deniz alanlarındaki faaliyetlerle ilgilenmesi söz konusudur.²²

27 Avrupa Birliği üyesi ile beraber İzlanda, Liechtenstein, Norveç, İsviçre ve Türkiye Avrupa Çevre Ajansı (European Environment Agency (EEA))’na üyedir. Genel olarak çevrenin korunması konusunda taraf devletler arasında ortak programların ve işbirliğinin gerçekleştirilmesini sağlamaya çalışır. Kıyı ve denizlerin korunması da ajansın görev alanına girmektedir.

¹⁹ “Directive 94/22/EC of the European Parliament and of the Council on the conditions for granting and using authorizations for the prospection, exploration and production of hydrocarbons”, <http://www.ecolex.org/ecolex/ledge/view/RecordDetails;jsessionid=AD92E8862A101BDEA33B620F592C5A4E?id=LEX-FAOC039808&index=documents>

²⁰ Türkiye Madencilik Sektör Raporu (2007), www.tobb.org.tr/yayinlar/sectorrapor/madencilik.pdf

²¹ “Environmental Report, (Chapters 1-3)”, [http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/0/C0FEAAF63F3DB362C22574D600456349/\\$file/1_SEA_CHAPTER_S_1-3.pdf](http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/0/C0FEAAF63F3DB362C22574D600456349/$file/1_SEA_CHAPTER_S_1-3.pdf)

²² Bunlardan bazılarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür; Avrupa Çevre Ajansı /European Environment Agency (EEA), Topluluk Balıkçılık Kontrol Ajansı /Community Fisheries Control Agency (CFCA), Avrupa Deniz Güvenliği Ajansı /European Maritime Safety Agency (EMSA), Avrupa Dış Sınırlarda Operasyonel İşbirliği Yönetimi Ajansı /European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders (FRONTEX), Avrupa Hava Güvenliği Ajansı European Aviation Safety Agency (EASA)

EUROSUR Avrupa Sınır Gözetleme Sistemi (European Border Surveillance System):

Avrupa Birliği'nin Bütünleşik Denizcilik Politikasının bir parçası olarak deniz gözetlemenin amacı deniz emniyet ve güvenliği, sınır denetimi, deniz çevresi, balıkçılık denetimi, Birliğin ticari ve ekonomik çıkarları üzerinde etkisi bulunan deniz faaliyetleri hakkında bir durumsal farkındalık yaratabilmek olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda "Avrupa Birliği denizcilik alanı"nın oldukça geniş bir yorumla ele alındığı görülmektedir. Söz konusu denizcilik alanı, 1982 BM III. Deniz Hukuk Sözleşmesi'nde tanımlandığı şekliyle, AB üyesi devletlerin karasuları, münhasır ekonomik bölgeleri ve kıta platformlarını kapsadığı gibi bu bölgelerdeki deniz yatağında, yüzey altında, yüzeyde ve deniz üzerinde denizle ilgili her türlü faaliyeti, Avrupa Birliği'ne bağlı veya AB'nin idare ettiği, sahibi olduğu, bayrağını taşıyan küçük bot ve deniz araçlarını, tesisleri, kargoları kapsamaktadır. Bunun yanı sıra her türlü Arama ve Kurtarma Bölgeleri ve sivil veya askeri otoriteler tarafından düzenlenen AB Deniz Operasyonları için tasarlanan her türlü operasyon bölgeleri de "Avrupa Birliği deniz alanı" içerisine girmektedir.²³

EUROSUR kapsamında Akdeniz'de sınır gözetleme operasyonlarının düzenlenmesi kararlaştırılmış ve bu operasyonlardan Poseidon²⁴ Doğu Akdeniz'de 2007 Mayıs-Ekim ayları arasında, Jo Poseidon 2009 (extension)²⁵ 2010 Ocak- Mart ayları arasında icra edilmiştir. EUROSUR'un faaliyetlerini tüm AB denizcilik alanında yürüteceğini dikkate aldığımızda Ege Denizi ve Akdeniz'de Türkiye ile faaliyeti yürütecek devletler arasında yeni sorunların çıkması mümkündür. Ege Denizi ve Akdeniz'de uluslararası sularda yürütülen operasyonlar sırasında Türkiye'nin zaman zaman operasyonları engellediğine dair suçlamalar Yunanistan basınında çıksa da bu haberler AB yetkilileri tarafından yalanlanmıştır. Bununla birlikte özellikle hava operasyonlarında Yunanistan'ın ulusal hava sahası sınırlarına gönderme yapılması Türkiye ile Yunanistan arasındaki hava sahası uyuşmazlığını dikkate getirmektedir. Çünkü söz konusu operasyonlar sırasında görevlendirilen helikopterlerin Ege'deki Yunan adalarının dış sınırlarını gözetlemekte olduğu ifade edilmektedir.²⁶ Diğer yandan Türkiye'nin AB ile yürütmekte olduğu müzakereler çerçevesinde yasa dışı göç ve sınır güvenliğinin sağlanması konularında kurumsal bir işbirliği yaptığı görülmektedir. Nitekim Türkiye ile FRONTEX arasında düzensiz göçün önlenmesi alanında geliştirilecek işbirliğinin ana hatlarını düzenleyen Mutabakat Zaptı, 28 Mayıs 2012'de imzalanmıştır.²⁷

²³ http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/pdf/com_2009_538_en.pdf

²⁴ Ayrıntılar için bkz.; <http://www.frontex.europa.eu/operations/archive-of-accomplished-operations/68>

²⁵ Ayrıntılar için bkz.; <http://www.frontex.europa.eu/operations/archive-of-accomplished-operations/108>

²⁶ Basında çıkan haberler için bkz.; "Türkiye AB Helikopterini Tehdit Ettiye' Yalanlama ", Hürriyet, 16. 09. 2009, <http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=12491914>

²⁷ Bu konudaki basın açıklaması için bkz.; "No: 148, 28 Mayıs 2012, Frontex'le İşbirliği Mutabakat Zaptının İmzalanması Hk.", http://www.mfa.gov.tr/no_148_-28-mayis-2012_-frontex_le-isbirligi-mutabakat-zaptinin-imzalanmasi-hk_.tr.mfa

Arama ve Kurtarma Yaklaşımları

Birliğe üye devletlerin karasuları ve MEB bölgelerindeki faaliyetleri ve yetki kullanımı birbirlerinden farklılıklar gösterebilmektedir. Bazı durumlarda tüm faaliyet ve yetki bir idari merkezde toplanırken bazı durumlarda birden fazla idari kurum arasında görev ve yetki alanları paylaşılabilir. Arama kurtarma faaliyetleri, deniz sınırlarının kontrolü, gümrük faaliyetleri, balıkçılık ve çevre düzenlemelerinin kontrolü gibi çok sayıda alanda üye ülkelerin uygulamalarında farklılıklar olabilmektedir. Bu gibi durumlarda doğal olarak üye ülkelerin yetkili kurumları arasında bir koordinasyona gidilmesi gerekmektedir.

Bu tür koordinasyon faaliyetleri ise AB çerçevesinde bütünleşik bir sınır düzenlemesini doğurmaktadır. Fonksiyonel anlamda bu tür sektörel uygulamaların çizmiş olduğu bir dış sınır düzenlemesinin hâlihazırda uygulanmakta olduğu görülmektedir. Örneğin Avrupa Birliği'nin kıyıdar olduğu denizlerde güvenliği sağlamaya dönük olarak Avrupa Deniz Güvenliği Ajansı (EMSA), Birliğin dış sınırlarının kontrolünü sağlamak üzere FRONTEX ve balıkçılık kontrolü için (CFCA) bunlardan bazılarıdır.

FRONTEX, Birlik sınırları içerisinde yürütülecek arama kurtarma faaliyetlerinin koordineli ve etkin bir şekilde yürütülebilmesi için sınır muhafızlarına gerekli eğitimin verilmesiyle görevlendirilmiştir. Diğer yandan Avrupa Sınır Gözetleme Sistemi (EUROSUR) çerçevesinde özellikle kaçak göçmen trafiğinin yoğunluk gösterdiği deniz alanlarında, bu arada Akdeniz'de etkin bir düzenlemenin gerçekleştirilmesi için planlamalar yapılmakta, bu bağlamda AB üyesi kıyıdar ülkelerin arama ve kurtarma faaliyetlerine ilişkin kapasitelerinin arttırılmasının deniz yolu ile yasadışı göçmen trafiğindeki trajik ölüm oranlarının azaltılmasını sağlayacağı düşünülmektedir.²⁸

Avrupa Birliği'ne yönelik yasadışı göç trafiğinde Türkiye'nin karasal ve denizsel anlamda transit ülke durumunda oluşu hem sınırötesi komşuluk ilişkileri ekseninde Yunanistan ve diğer AB üyesi ülkelerle olan ilişkilerini hem de bir bütün olarak tam üyelik sürecinde AB ile yükümlülüklerini etkilemektedir. Yasadışı göçün engellenmesi için Türkiye'nin daha etkin önlemler alması gerektiği konusunda AB kaynaklı eleştirilerin yapıldığı görülmektedir. Diğer yandan Türkiye'nin kendi karasularında yasadışı göç trafiğini engellemeye dönük ulusal düzenlemelerinin aynı zamanda komşu ülkeler ve AB ile uyumlulaştırılması gerektiği de açıktır. Nitekim AB'nin finansal desteklerle üye ve aday ülkelerin sınır gözetleme kapasitelerini arttırmaya çalıştığı görülmektedir.

Bu kapsamda değerlendirildiğinde deniz yetki alanlarındaki sorumluluklar açısından Türkiye ile özellikle AB üyesi kıyıdar komşu ülkeler arasında bir görev-yetki-sorumluluk alanı çatışması içerisinde olduğu ortaya çıkmaktadır. Ege Denizi'nde hangi kıyıdar ülkenin arama ve kurtarma

²⁸ "Communication Examining the creation of a European Border Surveillance System (EUROSUR)", http://ec.europa.eu/justice_home/news/information_dossiers/borders_08/docs/com_2008_68_en.pdf

faaliyetlerini üstleneceği konusu tartışmalıdır. Bilindiği gibi Yunanistan Ege Denizi'nde arama kurtarma sorumluluk bölgesini Türkiye'nin karasularının hemen dışından başlatmakta, böylece Ege Denizi'nin uluslararası sularını kendi görev ve sorumluluk alanı olarak görmektedir. Türkiye ise bu uygulamayı tanımamakta, Ege Denizi'nin kabaca ortasından geçen bir hattın doğusunda kalan deniz alanlarında arama kurtarma faaliyetlerini yürütmektedir. Bu durum tartışmalı bir ortam yaratmış olsa da hâlihazırda konunun insani boyutu rekabeti perdelemektedir.

Arama kurtarma sorumluluklarına ilişkin teknik düzenlemelerde kıyıda ülkelerin altyapılarının durumu sorumlulukların icrasındaki etkinliği büyük ölçüde belirlemektedir. Bu kapsamda Türkiye'nin iç hukuk – uluslararası hukuk düzenlemelerinden öte altyapısını güçlendirmesi gerektiği açıktır.

Ulusal arama kurtarma faaliyetlerine ilişkin ilk düzenleme 02/09/1997 tarihli ve 97/9916 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Türk Arama ve Kurtarma Yönetmeliği'dir. Bu yönetmelik 20/09/2001 tarih ve 2001/3275 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile değiştirilmiş ve 12/12/2001 tarih ve 24611 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmeliğin EK 1'in de yer alan koordinatlardaki "Arama Kurtarma Bölgesi"nde arama kurtarma faaliyetleri Türkiye tarafından üstlenilmiştir. Ayrıca Karadeniz'e kıyıda ülkelerden Rusya Federasyonu ve Bulgaristan ile yapılan denizde arama ve kurtarma işbirliği anlaşmaları doğrultusunda Karadeniz'de Türkiye'nin sorumlu olduğu arama ve kurtarma bölgelerinin sınırları yeniden düzenlenmiş ve düzenlemeler IMO'ya bildirilmiştir.²⁹ Karadeniz'deki arama ve kurtarma bölgelerinin sorumluluk sınırları imzacı kıyıda ülkelerin bu denizdeki münhasır ekonomik bölge sınırları ile örtüşmüştür.

Hâlihazırda Ege ve Akdeniz'de arama ve kurtarma sorumluluklarına ilişkin olarak Türkiye ile Yunanistan arasında bir anlaşma henüz yapılabilmemiş değildir.³⁰ Tablo 2'den de gözlenebileceği gibi Türkiye Ege ve Akdeniz'de de kendi arama ve kurtarma bölgelerini ilan etmiş bulunmaktadır. Ancak bu sınırların Yunanistan ile yapılacak anlaşmalarla kesinleştirilmesi gerekmektedir. Diğer yandan Doğu Akdeniz'de Türkiye Cumhuriyeti ile Suriye Arap Cumhuriyeti Arasında Arama ve Kurtarma Hizmetlerinin Koordinasyonuna Dair Anlaşma 14 Ekim 2008 tarihinde imzalanmıştır. KKTC ile 1997 yılında imzalanan denizde arama ve kurtarma anlaşması³¹ ve 2002 yılında imzalanan hava arama ve

²⁹ SAR.6/Circ.24, 25 April 2005, www.imo.org/includes/blastData.asp/doc_id=5091/24.pdf

SAR.6/Circ.25, 25 April 2005, www.imo.org/includes/blastData.asp/doc_id=5136/25.pdf

³⁰ Bu konuda ayrıntılar için bkz.; Sertaç Hami Başeren, Ege Sorunları, Ankara: TÜDAV Yayınları, 2006, ss. 170-236.

³¹ "Türkiye Cumhuriyeti İle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Arasında Denizde Arama ve Kurtarma Konusunda Anlaşma (3 Eylül 1996)", www.denizcilik.gov.tr/mevzuat/dosyam/KKTC-SAR.doc

kurtarma alanında işbirliği anlaşması³² Kıbrıs ile Türkiye arasındaki bölgede arama ve kurtarma faaliyetlerini bir düzene koymuş bulunmaktadır.³³

AA	41° 31' 18.39" N	41° 32' 55.06" E	Bulgaristan ve Rusya Federasyonu ile 2004 yılında imzalanan anlaşmaya uygun olarak SAR.6/Circ.24 ve SAR.6/Circ.25 25 April 2005 ile IMO tarafından yürürlüğe konulmuştur.
BB	41° 35' 43.41" N	41° 16' 40.88" E	
CC	41° 57' 00" N	40° 41' 33" E	
DD	42° 01' 52" N	40° 26' 00" E	
EE	42° 20' 15" N	39° 00' 13" E	
FF	42° 25' 28" N	38° 32' 10" E	
GG	43° 10' 55" N	36° 50' 42" E	
HH	43° 26' 04" N	36° 10' 57" E	
II	43° 26' 08" N	35° 30' 25" E	
JJ	43° 11' 17" N	34° 13' 10" E	
KK	43° 11' 50" N	33° 36' 56" E	
LL	43° 20' 43" N	32° 00' 00" E	
ML	42° 26' 24" N	29° 34' 20" E	
	41° 58' 52.8" N	28° 19' 25.8" E	
MM	41° 59' 00" N	28° 02' 00" E	
NN	40° 42' 50" N	26° 03' 00" E	
OO	40° 25' 50" N	25° 00' 00" E	
PP	38° 50' 00" N	24° 45' 00" E	
RR	37° 18' 00" N	25° 38' 00" E	
SS	35° 03' 00" N	28° 30' 00" E	
TT	35° 07' 00" N	32° 17' 00" E	
UU	35° 07' 00" N	33° 56' 10" E	
VV	35° 55' 30" N	35° 55' 00" E	

Tablo 2: 2009 Yılı İtibariyle Türkiye'nin Arama Kurtarma Bölgeleri Koordinatları

Kaynak: "Ulusal Arama ve Kurtarma Planına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2002/4)", http://www.denizcilik.gov.tr/tr/aakm/dokuman/Ulusal_Arama_Kurtarma_Plan.doc
http://www.imo.org/includes/blastData.asp/doc_id=5091/24.pdf

³² "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Arama Kurtarma Alanında İşbirliği Anlaşması", <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-0336.pdf>

³³ Ayrıca Türkiye ve KKTC arasında Sahil Güvenlik Alanında İşbirliği Anlaşması 27 Eylül 2002 tarihinde imzalanmıştır. <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-0338.pdf>

Şekil 3: Türk Arama Kurtarma Bölgesi Koordinatları

Kaynak : “Türkiye’de AAKKM Faaliyetleri”,

http://www.denizcilik.gov.tr/tr_/aakm/dokuman/AAKKM%20Faaliyetleri.YEN%C4%B0.ppt

Yönetmeliğe göre kıyılardan itibaren deniz sahalarındaki arama kurtarma faaliyetlerinin [harekâtın] koordinasyonundan sorumlu merkezler, Deniz Arama Kurtarma Koordinasyon Merkezi; kara ve adalar üzerindeki arama kurtarma faaliyetlerinin [harekâtın] koordinasyonundan sorumlu merkezler ise Hava AKKM olarak adlandırılmaktadır. Yönetmeliğe göre “bu merkezler arama ve kurtarma faaliyetlerinin düzenli ve çabuk yürütülmesini sağlamak için kendi, yardımcı ve gerekirse tali AKKM'lerini oluşturabilirler. Deniz ve Hava AKKM'leri, Ek-2’de gösterilen ilgili kuruluşların teşkilat yapıları içinde oluşturdukları ve yönergelerinde belirttikleri AK ile görevlendirilen birimlerle de koordineli olarak çalışırlar”.³⁴

Yönetmelik ve plan gereği; denizlerde arama kurtarma görevi, Sahil Güvenlik Komutanlığı’na, havada arama kurtarma görevi Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü’ne Bunların sevk ve idaresi Denizcilik Müsteşarlığı Deniz Ulaştırması Genel Müdürlüğü “Ana Arama Kurtarma Koordinasyon Merkezi”ne verilmiştir.

³⁴ “Türk Arama ve Kurtarma Yönetmeliği”, <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/20232.html>

Şekil 4: Türk Arama Kurtarma Bölgesi ve Otomatik Tanıma Sistemi

Kaynak : “Türkiye’de AAKKM Faaliyetleri”,
http://www.denizcilik.gov.tr/tr_/aakm/dokuman/AAKKM%20Faaliyetleri.YEN%C4%B0.ppt

Bu bağlamda arama kurtarma faaliyetlerinin kara, hava ve denizle ilgili kurumların işbirliği içerisinde olmasını gerektirdiği de unutulmamalıdır. Arama kurtarma faaliyetinin icrasından önce bu konuda bilgi akışının sağlanması ve acil durum uyarısının alınmasından sonra da en yakın müdahale biriminin bölgeye sevkine doğası gereği hem ulusal hem de uluslararası işbirliğini zorunlu kılmaktadır. Bu bakımdan Türkiye’nin içinde yer aldığı COSPAS-SARSAT sistemi ayrı bir önem taşımaktadır. Türkiye’nin COSPAS-SARSAT servis sahasındaki konumu Türk Arama Kurtarma Yönetmeliği’ne uygun olarak Karadeniz’de Türkiye’nin Mühürsür Ekonomik Bölge sınırlarına göre belirlenirken Ege Denizi’nde ankaralar arasından geçerek Akdeniz’e uzanmakta, burada da KKTC sınırlarını da kapsayacak şekilde Suriye sınırımıza ulaşmaktadır. Türkiye’nin Servis Sahası, Cospas-Sarsat Konsey toplantılarında Yunanistan’ın itirazlarına rağmen, deklare edilerek kabul görmüştür.³⁵

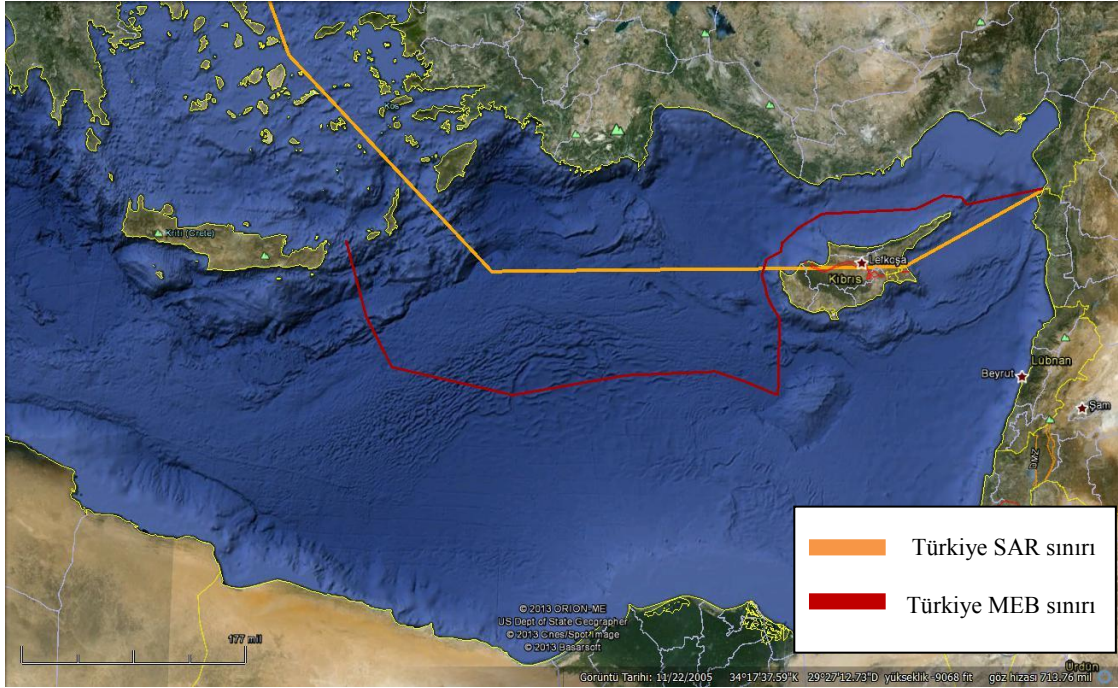
Bu durum FIR bölgelerindeki Türk-Yunan uyuşmazlığı dikkate alındığında önemli bir kazanım olmakla birlikte, ayrı bir soru doğurmaktadır. Akdeniz’deki arama kurtarma sorumluluk bölgemizin dış sınırı ile Türkiye’nin olası mühürsür ekonomik bölge sınırları ne ölçüde örtüşmektedir? Şekil 6’da yer alan haritadan da görüleceği üzere Türkiye’nin ilan etmiş olduğu SAR sınırları ile halihazırda MEB iddiaları birbiri ile örtüşmemektedir. Bu durum Yunanistan’ın uygulamalarından farklılık göstermektedir.

³⁵ Bkz.; “Türkiye’de Arama Kurtarma Sistemi ve AAKKM Faaliyetleri”,
http://www.denizcilik.gov.tr/tr_/aakm/dokuman/AAKKM%20Faaliyetleri.YENİ.ppt

Şekil 5: Türkiye'nin Arama ve Kurtarma Bölgeleri (Karadeniz, Ege ve Akdeniz)

Kaynak: IMO'ya bildirilen koordinatlara göre tarafımızdan oluşturulmuştur.

Şekil 6: Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki Arama ve Kurtarma Bölgeleri ve MEB Sınırı

Kaynak: SAR sınırı IMO'ya bildirilen koordinatlara göre tarafımızdan oluşturulmuştur. MEB sınırı ise Mısır – Türkiye anakaraları esas alınarak bir fikir vermesi için tarafımızdan oluşturulmuştur. Haritalar ölçeksizdir.

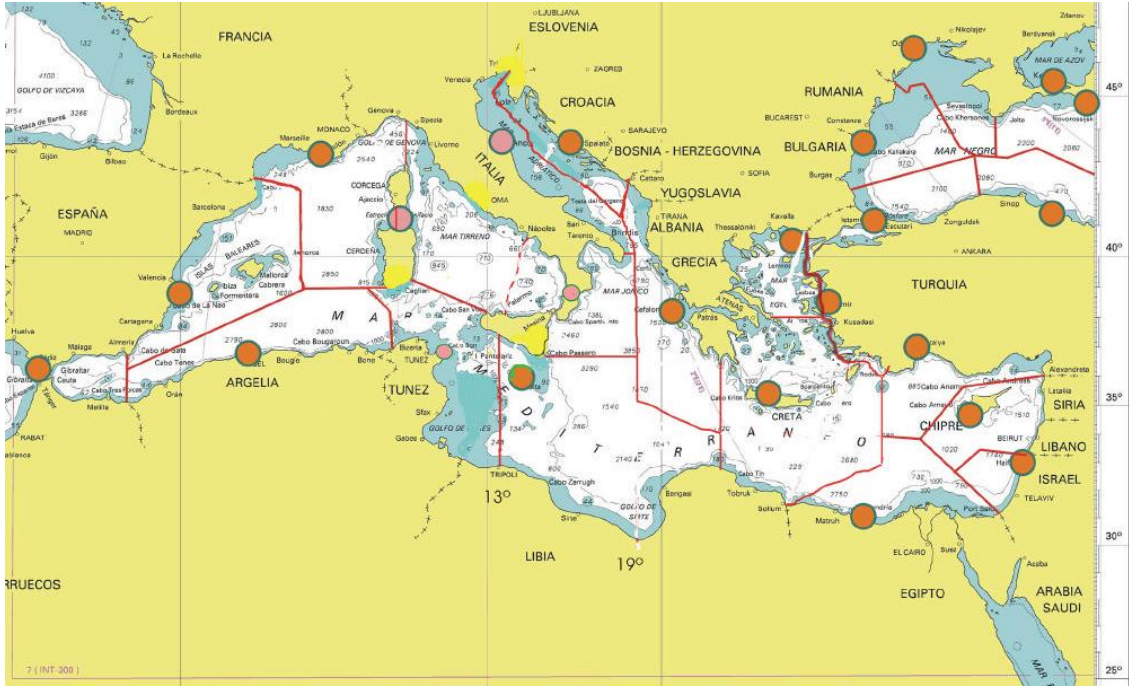
Türkiye'nin Akdeniz'deki arama kurtarma sorumluluk bölgelerinin sınırlarının Mısır kıyıları ile Anadolu kıyıları arasındaki ortay hatta çekilmesi ve uluslararası alanda uygulanmasına başlanması önemli bir kazanım olacaktır.

NAVTEX (Seyir Uyarı Sistemi)

Arama kurtarma faaliyetlerinde yararlanılan sistemlerden bir diğeri NAVTEX (Seyir Uyarı Sistemi)'dir. Esas olarak gemilerin güvenli seyrinin sağlamaya dönük olarak teknik ve meteorolojik bilgileri vermek, acil uyarıları bildirmek üzere tasarlanmış uydu destekli bir iletişim ağını ifade etmektedir. Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) tarafından geliştirilen Global Maritime Distress and Safety System (GMDSS) ve Convention for the Safety of Life at Sea (SOLAS) çerçevesindeki düzenlemelere uygun yapılanmanın sonucu olarak deniz trafiğinin güvenli bir şekilde yapılmasını kolaylaştıracak girişimlere Türkiye'nin de taraf olduğu görülmektedir. NAVTEX Seyir Uyarı Sistemi'nde Türkiye, İspanya'nın koordinatörlüğünü üstlenmiş olduğu NAVAREA III Karadeniz ve Akdeniz bölgesinde yer almaktadır. Türkiye'nin sorumluluk alanında –Samsun, İstanbul, İzmir, Antalya- 4 NAVTEK servis istasyonu bulunmaktadır. Aşağıdaki haritada (Şekil 6) NAVAREA III bölgesindeki alt bölgesel servis istasyonları ve ülkelerin sorumluluk alanları görülebilmektedir. Haritada Türkiye'nin sorumluluk bölgelerine bakıldığında Karadeniz'deki sorumluluk sınırlarının MEB sınırlarıyla büyük ölçüde örtüştüğü görülmektedir. Ege Denizi'nde söz konusu sınırlar karasularımızın hemen Batısından geçmekte, Akdeniz'de ise Mısır-Anadolu, Kıbrıs Adası-Anadolu arasında çizilen bir yaklaşık ortay hat ile belirlendiği görülmektedir. Yunanistan ile olan sınır ise Meis civarında oluşturulmuştur.

NAVTEX sorumlulukları ve bu çerçevedeki düzenlemeler her ne kadar kıyıdar ülkelere teknik görev ve sorumluluk alanları çizmiş olsa da söz konusu servis alanlarının sınırları saptanırken Türkiye'nin sorumluluk alanını olası MEB sınırlarını gözeterek belirlemesi ulusal çıkarlarımızın gereği olacaktır.

Yunanistan'ın servis alanını Libya'nın da isteği doğrultusunda Libya kıyılarını da kapsar şekilde genişletmesiyle birlikte Yunanistan'ın SAR sorumlulukları ile NAVTEX sorumluluklarını örtüştürmesi mümkün hale gelmiş, Akdeniz ve Ege'deki SAR faaliyetlerine desteği arttırmıştır. Diğer yandan NAVTEX'teki sorumluluk alanları ile COSPAS-SARSAT servis sahasındaki sorumluluk alanları birbirini örtmemektedir.

Şekil 7: NAVAREA III Sorumluluk Bölgeleri

Kaynak: http://www.iho.int/mtg_docs/com_wg/CPRNW/CPRNW9/CPRNW9-3-2-1-III.pdf

Yunanistan'ın SAR Bölge Düzenlemesi

Ege Denizi ve Akdeniz'de NAVAREA III bölgesinde Yunanistan'ın sorumluluğunda bulunan arama ve kurtarma bölgesinin IMO'ya bildirmiş olduğu koordinatlara göre çizildiği görülmektedir.³⁶ Buna göre Adriyatik'ten başlayarak ilan edilen koordinatların düz çizgilerle birleştirilmesiyle Meis çizgisine kadar devam ettikten sonra Ege Denizi'nde Türkiye ile Yunanistan arasındaki deniz sınırlarına işaret etmektedir. Metindeki ifadesiyle “Yunanistan'ın denize doğru doğu sınırı ile Türkiye'nin batı sınırını belirleyen çizgi” Ege Denizi'nde Yunanistan'ın sorumluluğunda olduğu iddia

³⁶ Yunanistan IMO'ya gönderdiği belgelerde sorumlu olduğu arama-kurtarma bölgelerinin koordinatlarını aşağıdaki gibi bildirmiş ve söz konusu arama-kurtarma bölgelerinin Atina FIR'ı ile çakıştığını belirtmiştir.

- a) 40° 25' K - 19° 00' D
- b) 36° 30' K - 19° 00' D
- c) 34° 00' K - 24° 10' D
- d) 34° 00' K - 27° 10' D
- e) 33° 30' K - 30° 00' D
- f) 36° 05' K - 30° 00' D

g) Yunanistan'ın denize doğru doğu sınırını ve Türkiye'nin batı sınırını belirleyen çizgi.” Ayrıntılar için bkz.; “Global SAR Plan Containing Information on the Current Availability of SAR Services”, SAR.8/Circ.1/Corr.1, 6 August 2004, http://www.imo.org/includes/blastDataOnly.asp/data_id%3D16605/1-corr-1.pdf

edilen arama ve kurtarma bölgesini belirlemektedir. Söz konusu metne göre Yunanistan'ın Ege Denizi'ndeki arama ve kurtarma bölgeleri Atina FIR'ı ile örtüşmektedir.

Şekil 8: Yunanistan Arama ve Kurtarma Bölgesi (MEB İddiası ile Birlikte)

Kaynak: “Global SAR Plan Containing Information on the Current Availability of SAR Services”, SAR.8/Circ.1/Corr.1, 6 August 2004, http://www.imo.org/includes/blastDataOnly.asp/data_id%3D16605/1-corr-1.pdf adresindeki veriler kullanılarak tarafımızdan hazırlanmıştır.

Ege'deki Tezlerimize Etkileri

Doğu Akdeniz deniz yetki alanları sorunu mevcut koşullar altında Türkiye'nin çıkarları açısından en az Ege Denizi kadar duyarlılık taşımaktadır. Türkiye ile Yunanistan arasında 1974 sonrasında Ege Denizi'ne ilişkin uyuşmazlıklarda görece bir denge sağlanabilmiş durumdadır. Türkiye'nin Ege Denizi'nde uygulamakta olduğu diplomatik ve siyasi, askeri strateji bu denizde Yunanistan'ın tek yanlı girişimlerle dengeyi kendi yararına bozmasını engellemektedir. Gerek karasularının 6 milin ötesine genişletilmesini savaş nedeni sayma kararı gerek Bern Anlaşması ile kıta sahanlığı konusunda bir ortak düzenlemeye ulaşınca değin ulusal karasularının dışında arama ve benzeri faaliyetlerde bulunulamayacağına kararlaştırılmış olması Yunanistan'ın fiili durumlar yaratmasını engellemektedir. Kimi zaman gerçekleştirmeye çalıştığı fiili ihlaller ise uygulanan zorlayıcı diplomasi stratejileri ile durdurulabilmiştir.

Oysa Akdeniz'de deniz yetki alanlarına ilişkin tartışmalara baktığımızda gelişmelerin Türkiye'nin inisiyatifi dışında gerçekleşmiş olduğu görülmektedir. Ege Denizi'nden farklı olarak bu kez KRY'nin fiili durum yaratma stratejisi izlemekte olduğu görülmektedir. KRY, Türkiye'nin AB

üyelik beklentisini de kullanarak Türkiye'yi bir açmaza ve kabule zorlamaktadır. Yaratmış olduğu fiili durum sonucunda Doğu Akdeniz'de münhasır ekonomik bölge sınırlarının saptanmasının bir sorun olduğunu kabul ettirmeye çalışırken sorunun ilgili taraflarından biri olarak Türkiye'nin GKRY'ni muhatap alarak müzakere masasına oturmasını sağlamaya çalışmaktadır. Türkiye'nin müzakere masasına oturmaması durumunda ise hem Türkiye'nin uzlaşmaz taraf olduğu vurgulanmakta hem de bu arada fiili durumu güçlendirecek girişimlerine hız vermektedir.

Türkiye'nin KRY'ni meşru temsilci olarak kabul ederek müzakere masasına oturması hem Ada'daki varlığını ve şimdiye kadar izlemiş olduğu Kıbrıs siyasasını kökünden sarsacaktır hem de Kıbrıs Türk toplumunun ve KKTC'nin Ada'daki eşit ve egemen iki halktan biri olduğu savını ortadan kaldıracaktır. Dolayısıyla böyle bir seçeneğin gerçekleşme şansı yoktur. Bununla birlikte deniz yetki alanlarına ilişkin sınır düzenlemelerinin görüşüleceği müzakereler bir durumda yapılabilir; eğer müzakerelere KKTC de ilgili taraflardan biri olarak yer alır ise bu durumda Türkiye de masada yerini alabilir.

KKTC'nin müzakerelerde yer alması şimdiye kadarki siyasası dikkate alındığında KRY ve Yunanistan tarafından kabul edilmeyecektir. Bununla birlikte bir seçenek olarak KKTC ve GKRY'nin devlet olarak değil fakat Kıbrıs Türk toplumu ve Kıbrıs Rum toplumu olarak temsil edilmeleri ileri sürülebilir. 1960 Anlaşmalarının müzakere ve kabulünde benzer usulün uygulandığı dikkate alınırsa bu seçeneğin yaşama şansı olduğu söylenebilir. Böyle bir seçeneğin uygulanması halinde Türkiye'nin Kıbrıs Rum toplumu temsilcileri ile aynı müzakere masasını paylaşmasının da bir sakıncası olmayacaktır.

Bu senaryonun işletilmesi ve KRY ve/ya Yunanistan tarafından reddedilmesi durumunda Türkiye'nin müzakerelerden yana olduğu kanaati güçlenebilir. Diğer yandan müzakerelerin başlaması sonucundan çok daha önemlidir. Müzakerelerin başarısız olması durumunda Türkiye imajını güçlendireceği gibi Doğu Akdeniz'de deniz yetki alanlarının tek yanlı sınırlandırılmasının hakkaniyeti ortadan kaldıracığı vurgusuna da haklılık kazandırabilecektir. Dolayısıyla, böylece herhangi bir ilgili taraf tek başına bir sınırlandırma faaliyetine girişemeyecek, böyle bir durum söz konusu olduğunda diğer ilgili taraflar veya tek başına Türkiye tepkisini her türlü yöntem ile gösterebilecektir.

Diğer yandan, Doğu Akdeniz'de Yunanistan ile GKRY'nin münhasır ekonomik bölge sınırlandırma anlaşması imzalaması durumunda Türkiye'nin işi çok daha zorlaşacak ve Ege'deki durumu da tehlikeye girebilecektir. Diğer bir deyişle Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanlarının saptanmasında uygulanacak esaslar açısından Yunanistan ile GKRY arasında eşit uzaklık/ortay hat usulüyle bir sınırlandırma anlaşması yapıldığında Türkiye'nin hak ve çıkarları göz ardı edilmiş olacaktır. Tek yanlı bu tür girişimi Türkiye'nin kabullenmesi beklenemez. Dolayısıyla Türkiye'nin göstereceği tepki yeni bir krizin ortaya çıkması demek olacaktır. Türkiye bu yöndeki bir girişimi siyasi-diplomatik açıdan engellemekte zorlanacaktır. Özellikle her iki tarafın da Avrupa Birliği üyesi

olması salt bu iki ülkeyi değil aynı zamanda AB faktörünü de dikkate almayı gerektirecektir. Siyasi-diplomatik stratejilerin yetersiz kaldığı durumlarda ise caydırıcı askeri önlemlerin alınması tırmanmayı arttırabilecektir.

Genel Değerlendirme

Kıbrıs Rum Yönetimi'nin münhasır ekonomik bölge ilanı Annan Planı çerçevesinde Kıbrıs'ta toplumlar arası müzakereler sürdürülürken gerçekleştiği için aynı zamanda Kıbrıs Rum Yönetimi açısından egemenlik iddialarının ilanı niteliğindedir.³⁷ Kıbrıs Türk Toplumunun -KKTC'nin uluslararası tanınırlığının sağlanamadığı bir ortamda kıyıdar ülkelerle karşılıklı sınırlandırma anlaşmaları imzalayabilmesi müzakere sürecinde psikolojik bir baskı yaratabilmiştir. Bu açıdan kontrollü bir tırmandırma çabasıdır. AB üyeliğinin gerçekleşmesinin ardından kıyıdar ülkelerle ikili anlaşmalar yapma girişimlerini hızlandırması ve petrol arama ihaleleri açması egemenlik iddialarının pekişmesini ve yaygın kabulünü sağlamaya dönük girişimlerdir.

Bütün bu girişimler çerçevesinde elde edilmeye çalışılan ise izlenen fiili durum oluşturma siyasasında doğrudan Türkiye ile müzakere masasına oturabilmek ve diğer kıyıdar ülkelerin tanıdığı "meşru temsilci" sıfatını Türkiye'nin de tanımasını sağlamaktır. KRY, MEB ilan ederek, ikili sınırlandırma anlaşmaları yaparak Türkiye'nin tepki vermesini sağlamaya çalışmaktadır. Türkiye'nin tepki vermesini ise ortada uluslararası hukuk anlamında bir uyuşmazlık konusunun varlığına işaret olarak yorumlamış ve Türkiye ile müzakereye hazır olduğunu da ifade etmiştir.³⁸

Türkiye'nin KRY'ni "Kıbrıs Cumhuriyeti" sıfatıyla tanımamakta ısrarlı olması Kıbrıs'ta sorununun kalıcı bir çözüme ulaştırılmasına değin önünde aşması gereken bir engel oluşturmaya devam edecektir. "Tanımama" siyasası dolayısıyla Türkiye hâlihazırda ya kıyıdar ülkelerle yürüttüğü diplomatik ilişkilerle veya doğrudan BM Genel Sekreteri aracılığı ile kararlılığını ifade edebilmekte, etkili olmaya çalışmaktadır. Bu konuda etkisinin hassas dengelere bağlı olduğu gerçeği gözden kaçırılmamalıdır.

Bir başka açıdan değerlendirildiğinde, genel olarak Türkiye'nin deniz yetki alanlarına ilişkin hukuksal-siyasal tezleri diğer bölge ülkeleri tarafından ya tam olarak anlaşılammakta ya da kabul görmemektedir. Bu durum kıyıdar ülkelerle KRY'nin yapmış olduğu sınırlandırma anlaşmalarında eşit uzaklık ve ortay hat kuralını esas almış olmalarından anlaşılabilir. Türkiye'nin adalara

³⁷ Annan Planı'nın müzakereleri sırasında deniz yetki alanlarına ilişkin düzenlemeler konusunda bir orta yol bulunabilmiştir. Nitekim "*deniz yetki alanlarının Kıbrıslı Türklerin de katılımını sağlayacak özel çoğunluk yöntemiyle ve mesafelerin yetersiz olduğu durumlarda komşu ülkelerle varılacak anlaşmalarla belirlenmesi ana ilkesinin federal hükümet yasalarına yerleştirilmesinde*" uzlaşmıştır. Ancak bu uzlaşma planın reddiyle ortadan kalkmış, Rum Yönetimi tek yanlı girişimlerini hızlandırmıştır. Bu konuda bkz., Kudret Özersay, "Annan Planı ve Federal Yasaları Çerçevesinde Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 59/3, ss. 203-230.

³⁸ Bkz.; BM Genel Sekreteri'ne gönderilen 19 Ekim 2006 tarihli nota.

http://www.un.org/Depts/los/doalos_publications/LOSBulletins/bulletinpdf/bulletin62e.pdf

karasuları ile sınırlı bir kıta sahanlığı/münhasır ekonomik bölge verilmesi tezi her ne kadar uluslararası hukuk açısından savunulabilir olsa da siyasi açıdan güçlükler içermektedir. Bu konuda ortaya çıkan güçlüklerden biri ikna sürecinde Yunanistan-Kıbrıs-Avrupa Birliği ekseninin varlığı diğeri ise Doğu Akdeniz'e kıyıda ülkelerden bu teze destek verenlerin bulunmasıdır.³⁹ Diğer yandan, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de kıyıda ülkelerle geliştirmeye çalıştığı ilişkileri bu ülkeler arasında barış ve işbirliğine dayalı bir istikrar kuramadığı için bir bütün olarak Ortadoğu dengelerindeki değişikliklerden kolaylıkla etkilenebilmektedir.

KRY'nin yaratmış olduğu fiili durum ile;

- Türkiye'nin tepki göstermesini sağlamak, [diplomatik/siyasi tepki, hukuki/askeri tepki]
- Türkiye'nin KRY'ni muhatap olarak kabul etmesini sağlamak,
- Türkiye'yi yaratılan fiili durumu kabule zorlamak,
- Üçüncü ülke ve/ya uluslararası kuruluşlar üzerinden Türkiye'yi sonucu kabule zorlamak,
- Avrupa Birliği yükümlülükleri çerçevesinde Türkiye'yi fiili durumu kabule veya müzakereye zorlamak;
- Sınır sorunlarının üyelik öncesinde çözülmesi yükümlülüğü kabul ettirmek,
- Uluslararası Adalet Divanı'nın yargı yetkisinin tanınması ve yargısal çözümün kabulünü sağlamak amaçlanmıştır.

Olası sonuçları bakımından değerlendirildiğinde ise;

- Doğu Akdeniz'e kıyısı bulunan bölge ülkeleriyle KRY'nin yapacağı paylaşım/sınırlandırma anlaşmaların sayısının çoğalması Türkiye'nin savunduğu tezler açısından yalnızlaşması sonucunu doğuracaktır.
- Kıbrıs sorunun adadaki her iki toplumun da temsilini sağlayacak şekilde kalıcı çözüme ulaştırılamaması halinde Kıbrıs Türk toplumunun hak ve yetkilerinin ortadan kalkmış olacaktır,
- Türkiye'nin ekonomik, siyasi, hukuki giderek askeri fiili önlem ve önleyici tedbirler alması durumunda tırmanma-çatışma riskinin doğmasına neden olabilecektir,
- Bölgede arama ruhsatları çerçevesinde faaliyet gösterecek yabancı şirketlerin kendi ülkelerinin karar alıcıları üzerinde etkili olarak Türkiye'ye yönelik baskı oluşturma çabaları ortaya çıkabilecektir,

³⁹ Bu açıdan Mısır'ın özel bir örnek olarak karşımıza çıktığı söylenebilir. Türkiye'nin Mısır ile diplomatik ilişkilerinde KRY ile yapmış olduğu sınırlandırma anlaşmasının Mısır açısından kayıplara yol açtığına işaret edildiğinde Mısır'ın siyasi çıkarlarının öncelikli olduğuna işaret edilmektedir. Bu durum Türkiye ile Mısır'ın siyasi çıkarlarının hâlihazırda uyuşmadığının işareti olarak değerlendirilebileceği gibi Yunanistan, Mısır ve KRY'nin aynı düzlemde buluşmalarının da somut nedenlerini incelemeyi zorunlu kılmaktadır.

- Üçüncü ülkelerle uzlaşmazlık yaşama ve çatışma yaşama riski doğabilecektir. ABD ve İsrail ile ilişkiler bu açıdan da duyarlılık arz etmektedir.

Olası Öneriler:

Doğu Akdeniz’de deniz yetki alanlarının belirlenmesi konusu Türkiye’nin kaçınılmaz olarak yüzleşmesi gereken konulardan biri olarak önümüzdeki yıllara damgasını vuracak niteliktedir. Halihazırda KRY’nin fiili durum yaratmasıyla gündemimizde yer etmeye başlayan konu Akdeniz’de deniz yetki alanlarının ilgili taraflar arasında ikili müzakere ve barışçıl yöntemler kullanılarak çözümlenmesini gerektirmektedir. Ancak ilgili taraflar arasında ikili veya çok taraflı bir müzakere sürecinin başlatılabilmesinin önündeki en önemli engel Kıbrıs sorununa kalıcı ve kabul edilebilir bir çözümün bulunamamış olmasıdır. Ada’da Türk toplumu ile Rum toplumu arasında bir uzlaş zeminini yaratılmadığı sürece Türkiye ile Yunanistan ve Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki sorunlu ilişkiler de kolay kolay çözülemeyecektir.

Diğer yandan Kıbrıs sorununa tüm ilgili tarafların beklentilerini karşılayan kalıcı bir çözüm bulunsa dahi oluşturulacak yeni “Kıbrıs Devleti” ile kıyıdar ülkeler, bu arada Türkiye ile bir deniz yetki alanları sırlandırmasının yapılması gerekecektir. Bu durumda Türkiye kendi ulusal öncelikleri doğrultusunda bir çözüm önerisi geliştirmeye odaklanacaktır. Türkiye bir yandan Ada’da yaşayan Türk toplumunun egemenlik hak ve menfaatlerinin ihlal edilmesini önlemeye çalışırken diğer yandan da kendi çıkarlarını gerçekleştirmek için uğraş vermektedir. Kuşkusuz Türkiye ile KKTC’nin çıkarları arasında bir paralellikten söz edilebilir. Bu bağlamda Türkiye’nin önündeki seçeneklerden biri tıpkı Ege Denizi’nde olduğu gibi Akdeniz’de de fiili durum yaratma çabalarının önlenmesidir. Türkiye’nin fiili ihlalleri önleme çabasını iki ekseninde yürütmesi mümkündür; Bunlardan ilki diplomatik-siyasi alanı ilgilendirir ve müzakere- uzlaş zeminine dayalı bir çözüm bulma arayışı olarak nitelendirilebilir. Buna göre ilgili taraflar deniz yetki alanları konusunda sınırlandırma anlaşması yapıncaya değin tek yanlı eylemlerden ve kuvvet kullanma tehditlerinden karşılıklı olarak vaz geçerek temel sorun olan Kıbrıs sorununun çözümüne değin bir tür moratoryum kabul ederler.⁴⁰ 1976 yılında Türkiye ve Yunanistan arasında Bern Anlaşması’nın kabulü ile tek yanlı girişimlerin önüne geçilebilmiş ve müzakere için uygun zemin yaratılana kadar tırmanmaya yol açabilecek davranışlardan uzak durulmaya çalışılmıştır. Buradaki zorluk ise böyle bir anlaşmanın yapılabilmesi için tarafların

⁴⁰ Bu yönde bir öneri KKTC Cumhurbaşkanı Derviş Eroğlu tarafından BM Genel Sekreteri Ban Ki-moon’a iletmış olduğu dört maddelik öneriler listesinde yer almış ancak karşılık bulamamıştır. Eroğlu’nun ifadesiyle;

1. *Gelin tüm bu çalışmalarını eş zamanlı olarak kapsamlı çözüme kadar askıya alalım.*

2. *Hayır çözüm öncesinde de bu çalışmalar devam etsin diyorsanız, o zaman iki toplumlu bir ad - hoc komite kurarak; hem anlaşmalar, hem ruhsatlar konusunda her iki tarafın da yazılı rızasını arayalım; bulunacak zenginliğin paylaşım alanlarını müzakere edip anlaşalım.*

3. *Elde edilecek geliri kapsamlı çözümdeki finansman ihtiyacı için kullanacaksak da hiçbir biçimde silahlanma veya benzeri faaliyetler için kullanmayalım.*

4. *Bu plana göre planın kabulü tarafların pozisyonlarına halel getirmeyecektir.* Bkz.; “Eroğlu-Ban Görüşmesi”, http://www.brtk.net/index.php?option=com_content&view=article&id=33818:erolu-ban-goeruemes&catid=1:kktc&Itemid=3

endişelerini gidererek müzakere masasına oturabilmelerinde ortaya çıkmaktadır. Diğer yandan Türkiye kendisine muhatap olarak Yunanistan'ı aldığı takdirde Yunanistan ile Türkiye arasında Akdeniz'de deniz yetki alanlarının saptanması konusunda yapılacak bir Bern tarzı anlaşma KRY'nin bağımsız hareket etme olasılığını sınırlayabilecektir. Türkiye ve Yunanistan arasında Bern Anlaşması'nın benzerinin Akdeniz'de de imzalanamaması durumunda Türkiye kendi deniz yetki alanlarını –münhasır ekonomik bölgesini belirleyerek bu alanları açıkça ilan ederek işletilebilirliği olan bölgelerde petrol sondaj ruhsatları verme yoluna gidebilir.⁴¹ Şimdilik KKTC ile TPAO'nun yapmış olduğu anlaşma ile Rumların ruhsat vermiş olduğu bölgelerle çıkışacak şekilde ruhsatlar vererek Kıbrıs Adasının olası münhasır ekonomik bölgelerinde Kıbrıs Türk Toplumunun da hak ve çıkarlarının bulunduğu iddiası desteklenmiştir.⁴²

Türkiye'nin belirlemiş olduğu deniz yetki alanlarında yetkisinin gereği olan altyapı düzenlemelerini gerçekleştirmesi ve fiili olarak uygulamaya sokması yararlı olacaktır. Hâlihazırda ulusal düzlemde icra edilmekte olan yetki ve sorumluluklar bölgesel düzlemde geliştirilmeye muhtaçtır. Daha önce kabul edilmiş ve Türkiye'nin yetki alanlarını ilgilendiren ulusal mevzuatın gözden geçirilerek güncellenmesi ve uygulanması gerekmektedir. Bu hem ulusal yarar açısından güncel uluslararası düzenlemelerin gereğidir hem de Türkiye'nin Avrupa Birliği mevzuatına uyumunda karşımıza engel olarak çıkmaktadır. Denizcilik, çevre, balıkçılık, taşımacılık, enerji, kıyı koruma ve güvenlik gibi alanlarda AB mevzuatı ile uyumlu bir düzenlemeye gidilmesi sonucunda bu sektörlerde faaliyet gösteren özel ve tüzel kuruluşlar, STK'ların katkısı ile münhasır ekonomik bölgede hakların ve yetkilerin icrası yoluna gidilebilir.

Deniz ve denizciliği yakından ilgilendiren alanlarında faaliyet gösteren tüm sektörlerin düzenlemelere ilişkin çalışmalara katılarak süreçten ve uygulamalardan haberdar edilmesi, sonuçlarından işlevsel bir şekilde yararlanabilmesi sağlanmalıdır. Sadece münhasır ekonomik bölgedeki hidrokarbon kökenli enerji kaynaklarının işletilmesi açısından değil en az onun kadar önemli olan rüzgâr ve dalga enerji olanaklarından da yararlanılabileceği dikkate alınarak kıyı ve deniz arasında sürdürülebilir bir ilişki kurulması sağlanabilir. Bu açıdan yerel ve merkezi yönetimlerin işbirliği halinde olması önemlidir.

Diğer yandan Türkiye'nin bölgesel enerji kaynaklarına yakınlığı dikkate alınarak enerji transferinde bir terminal ülke pozisyonu kazanacağı dikkate alınarak, bunun yaratacağı güvenlik

⁴¹ Bu seçenek en uç seçeneklerden bir olmakla birlikte yabancı petrol şirketlerinin ilan edilen sahalarda sondaj çağrılarında olumlu cevap vermemeleri halinde kendi kaynakları ile bu faaliyeti icra edebilmesi gerekir. Aksi takdirde inandırıcılığına yitirecektir.

Bununla birlikte, münhasır ekonomik bölgede kıyıda, egemen ve hak sahibi ülke olarak diğer denizcilik faaliyetlerini icra edebilme olanağı bulunmaktadır. Başlangıçta daha az maliyetli yöntemlerden başlamak yararlı olacaktır.

⁴² Türkiye'nin verdiği ruhsatlar için bkz.; "27 Nisan 2012 Tarihli ve 28276 Sayılı Resmî Gazete" <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120427.htm>

risklerine de hazırlıklı olmak gerekecektir. Özellikle çevre kirliliği açısından deniz yolu ile petrol taşımacılığının güvenli hale getirilmesi, bu süreçte ulusal deniz taşımacılığı filolarımızın AB norm ve standartlarına uygun olarak donatılması en kısa sürede başarılmalıdır. Aksi takdirde deniz taşımacılığı sektöründe ülkemize düşen pay üstlenmiş olacağımız riskleri karşılamaktan uzak kalacaktır.

Bir bütün olarak değeriendirildiğinde ise Türkiye’de münhasır ekonomik bölgede devletin egemenlik hak ve yetkilerinin düzenleyicisi ve icracısı olan idari-bürokratik mekanizmanın dağınıklığı ve bu kurumlar arasındaki iletişim ve koordinasyon eksikliğinin acilen giderilmesi gerekmektedir. Farklı bakanlıkların görev alanı içerisinde yer alan konular gözden geçirilerek koordinasyon eksiklikleri ve yetkisizlikler ortadan kaldırılmalıdır. Denizcilik Bakanlığı’nın kurulması ise gecikmiş bir düzenlemedir.